

ที่ นธ ๐๐๑๗.๒/ว ๖๐๕๒

ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา

ถนนศูนย์ราชการ นธ ๙๖๐๐๐

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๙

เรื่อง รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนา
กิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ประจำจังหวัดนครราชสีมา ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙

เรียน

อ้างถึง หนังสือจังหวัดนครราชสีมา ที่ นธ ๐๐๑๗.๒/ว ๔๔๖๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการประชุมฯ

จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง จังหวัดนครราชสีมาได้เชิญท่านในฐานะคณะอนุกรรมการประสานงาน
โครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ
ประจำจังหวัดนครราชสีมา เข้าร่วมประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๙
ณ ห้องประชุมพระภิกษุสุนทรการ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา (แห่งที่ ๒) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จังหวัดนครราชสีมาจึงขอส่งรายงาน
การประชุมคณะอนุกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ ประจำจังหวัดนครราชสีมา ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙ และขอให้ท่านพิจารณารับรองรายงาน
การประชุมฯ และดำเนินการตามมติที่ประชุมในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ หากมีข้อแก้ไข ขอให้แจ้งสำนักงาน
จังหวัดนครราชสีมา ในฐานะเลขานุการทราบ ภายในวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๙ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชาคริต สุรนันทน์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานจังหวัด

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๗๓๖๔-๒๖๓๘

บัญชีแนบท้าย

หนังสือจังหวัดนราธิวาส ที่ นธ ๐๐๑๗.๒/ว ๖๐๒๖ ลงวันที่ ๖๖ ตุลาคม ๒๕๖๙

๑. ปลัดจังหวัดนราธิวาส
๒. หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนราธิวาส
๓. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส
๔. พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส
๕. ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส
๖. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนราธิวาส
๗. หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนราธิวาส
๘. ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส
๙. เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส
๑๐. เกษตรจังหวัดนราธิวาส
๑๑. ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส
๑๒. สหกรณ์จังหวัดนราธิวาส
๑๓. ปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส
๑๔. ประมงจังหวัดนราธิวาส
๑๕. ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๗
๑๖. ผู้อำนวยการโครงการชลประทานนราธิวาส
๑๗. พาณิชย์จังหวัดนราธิวาส
๑๘. พลังงานจังหวัดนราธิวาส
๑๙. ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดนราธิวาส
๒๐. ประธานหอการค้าจังหวัดนราธิวาส
๒๑. หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนราธิวาส

.....

รายงานการประชุม
คณะกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๙

วันจันทร์ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมพระภิกษุสุนทรการ ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส (แห่งที่ ๒)

คณะกรรมการ

๑. นายอนิรุทธิ์ บัวอ่อน	ปลัดจังหวัดนราธิวาส	ประธานอนุกรรมการ (ได้รับมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส)
๒. นายวรยุทธ เนาวรัตน์	ผู้อำนวยการสถาบันปิดทองหลังพระฯ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายอิลยาสม มามะ	ผู้แทน คณบดีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์	อนุกรรมการ
๔. นางสาวปราณี เมฆรัตน์	ผู้แทน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๕. นางสาวสุนีย์ มหะ	พัฒนาการจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๖. นางพัชรี รอดพล	ผู้แทน ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๗. นายทัศนวัต พุทธวงศ์	ผู้แทน โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๘. นายธวัชชัย เลิศไกร	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๙. นางวริยา จิรวัดนากุล	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๐. นายเทอดศักดิ์ รัชฎา	เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๑. นางลัดดาวัลย์ จันทิตย	เกษตรจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๒. นางภานิสรา สอนจันทร์	ผู้แทน ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวกันดาเรีย แวมายี	ผู้แทน สหกรณ์จังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๔. นางสาวนฤมล เพียรแก้ว	ผู้แทน ปศุสัตว์จังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๕. นายยงยุทธ เล็บกะเต็บ	ผู้แทน ประมงจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๖. นางจิรภิญญา เจ๊ะนิ	ผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๗	อนุกรรมการ
๑๗. นายอดิพันธ์ หลานหมาด	ผู้แทน ผู้อำนวยการโครงการชลประทานนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๘. นางสาวธัญพรหมสรณ์ เต็มวรจันทร์กุล	ผู้แทน พาณิชยจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๑๙. นายอดิษฐ์ เพ็ชรศิริ	พลังงานจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๒๐. นางสาวตรีนุช พรหมประสิทธิ์	ผู้แทน ประธานหอการค้าจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๒๑. นายมะเสาวดี ไสสากา	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ
๒๒. นางเบญจาทิพย์ ชูดำ	ผอ.กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนราธิวาส	อนุกรรมการ และเลขานุการร่วม
๒๓. นายณัฐพล จิระสกุลไทย	ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ	อนุกรรมการ และเลขานุการร่วม

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดนราธิวาส ตัดการกิจ

/รายชื่อ...

รายชื่อผู้ร่วมประชุม

๑. นายปรีชา นวลน้อย	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโครงการซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๒. นายอนุรักษ์ ธีระโชติ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโครงการซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๓. นายผดุงเกียรติ สุวรรณลี	ปลัดอาวุโสที่ทำการปกครองอำเภอบาเจาะ
๔. นายถิรวัฒน์ ท่อทิพย์	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอศรีสาคร
๕. นายอำมิน ลิมา	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภออิงอ
๖. นายชนนส์ สือแม	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอตากใบ
๗. นางนรานารี สันตินราพงศ์	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองนราธิวาส
๘. นางกันธิมา พันธุ์ศรีหลัก	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอระแงะ
๙. นายปัญญา พิมพ์ศิริ	ปลัดอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอสุคีริน
๑๐. นายอิลยาสา สาและ	ผู้แทน นายกอบต. ปะลุกลาสาเมา อำเภอบาเจาะ
๑๑. นายฟาฮาด มะยูโซ๊ะ	ผู้แทน นายกอบต.บาโงสะโต อำเภอบาเจาะ
๑๒. นายนิอาปีเต็ง วาโมง	ผู้แทน นายกอบต.บาตง อำเภอเรือเสาะ
๑๓. นางสาวอาแอสะกะ กอและ	ผู้แทน นายกอบต.บาโงสะโต อำเภอบาเจาะ
๑๔. นายอารีย์ ดาเล็ง	ผู้แทน นายกอบต.ตะมะยูง อำเภอศรีสาคร
๑๕. นายอัมมร์ กูเต๊ะ	ผู้ช่วยนายช่างโยธา อบต.ตะมะยูง อำเภอศรีสาคร
๑๖. นายการิยา วาเซ็ง	ผู้แทน นายกอบต.บาเราะใต้ อำเภอบาเจาะ
๑๗. นางสุณี ดือราแม	เจ้าหน้าที่ปกครองชำนาญการ
๑๘. นางสาวยุวดี ต่างสี	พนักงานจ้างเหมาบริการ
๑๙. ผศ.วิชานันท์ ชะมาย	ผู้แทน มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
๒๐. นายกูเซ็ง ลอเซ็ง	ผู้ใหญ่บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ
๒๑. นางสาวรุสมิณา สะมะแอ	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ
๒๒. นายริดูวัน เปาะเอ็ง	รองผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้
๒๓. นายตักศิยุตติน ลอแม	เจ้าหน้าที่ สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๔. นางสาวสตีอาสเมา แวนาแว	เจ้าหน้าที่ สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๕. นางสาวมัสนะ ยูโซ๊ะ	เจ้าหน้าที่ สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๖. นางสาวโซเฟียนา ลาเตะ	เจ้าหน้าที่ สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๗. นายมะนาเซ ดอเลาะ	เจ้าหน้าที่ สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๘. นางสาววัชรียา หามะ	อาสาพัฒนาหมู่บ้าน สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๒๙. นายอาร์ฟ มะมิง	อาสาพัฒนาหมู่บ้าน สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๓๐. นายยูโซฟ ดือราแมหะยี	อาสาพัฒนาหมู่บ้าน สถาบันปิดทองหลังพระฯ
๓๑. นางสาวสุนิตา วาเตะ	อาสาพัฒนาหมู่บ้าน สถาบันปิดทองหลังพระฯ

เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องประธานแจ้งที่ประชุมทราบ

นายอนิรุทธิ์ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนราธิวาส เป็นประธานการประชุม ได้กล่าวเปิดการประชุม พร้อมแจ้งถึงผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาสติดภารกิจลงพื้นที่สัมผัสการณ์สื่อมวลชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นพร้อมกันใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้มอบหมายให้ปลัดจังหวัดนราธิวาสปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานการประชุมแทน และได้แจ้งข้อมูลจากการประชุมกลุ่มจังหวัดในช่วงเช้า ได้รับข้อมูลว่างบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งงบพัฒนาจังหวัดและงบกลุ่มจังหวัดถูกปรับลดลงเป็นอย่างมาก งบประมาณจังหวัดนราธิวาสจากปี ๒๕๖๔ ที่เคยได้รับจัดสรรประมาณ ๒๘๐ ล้านบาท ปรับลดลงเหลือเพียง ๖๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๖๐ งบประมาณกลุ่มจังหวัดจากเดิม ๓๐๐ ล้านบาท ปรับลดลงเหลือเพียง ๕ ล้านบาท จากภาวะที่งบประมาณภาครัฐถูกตัดลดลง การเข้ามาช่วยสนับสนุนของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ จะช่วยหนุนเสริมการพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ และการส่งเสริมอาชีพ ผ่านการประสานและเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการดำเนินการตามระเบียบวาระการประชุมต่อไป

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ฝ่ายเลขานุการฯ สำนักงานจังหวัดนราธิวาส ได้แจ้งว่าตามที่คณะอนุกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ประจำจังหวัดนราธิวาส ได้มีการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๔.๐๐ น. ฝ่ายเลขานุการได้จัดทำรายงานการประชุมดังกล่าว และได้แจ้งให้คณะอนุกรรมการฯ เรียบร้อยแล้ว ซึ่งไม่มีการแก้ไขรายงานการประชุมดังกล่าว

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการสถาบันฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ สรุปผลการประชุมคณะกรรมการสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๔

นายวรยุทธ เนาวรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ กล่าวต่อที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากงบพัฒนาจังหวัดและงบพัฒนากลุ่มจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถูกปรับลดลงเป็นอย่างมาก การดำเนินงานของสถาบันปิดทองหลังพระฯ จะเข้ามาช่วย “เติมเต็ม” และหนุนเสริมการทำงานตามแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประชุมคณะกรรมการสถาบันฯ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้รับทราบผลการดำเนินงานปี ๒๕๖๔ ใน ๒๒ จังหวัด ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการส่งเสริมอาชีพหลังมีน้ำ รวมถึงการสำรวจและซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กใน ๓๑ จังหวัด ตลอดจนการอนุมัติแผนปฏิบัติงานและงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และการเห็นชอบร่างแผนปฏิบัติการบูรณาการ ระยะที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) สถาบันฯ ได้เข้าพบและหารือร่วมกับหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.), สำนักงานงบประมาณ, สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) และหน่วยงานภาคีภาครัฐทั้ง ๑๓ หน่วยงาน เพื่อสร้างความเข้าใจในรูปแบบการทำงานโดยมีข้อสรุปแนวทาง ดังนี้

/- การหนุนเสริม...

- การหนุนเสริมระบบราชการ (Area-based) สถาบันฯ ไม่ได้ทำงานซ้ำซ้อนกับส่วนราชการ กปร. หรือโครงการหลวง แต่ทำหน้าที่ “หนุนเสริมระบบราชการ” โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งประสานงาน และอำนวยความสะดวก

- หลักการและปรัชญาการทำงาน น้อมนำแนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน พระปณิธาน สืบสาน รักษา ต่อยอด และหลักเกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ผ่านกระบวนการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

- การคัดเลือกพื้นที่ มุ่งเน้นพื้นที่ที่ภาครัฐหรือเอกชนเข้าถึงยาก หรือยังไม่มีกลไกเครือข่ายทำงาน เช่น พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่ชายแดนภาคเหนือที่มีปัญหายาเสพติด หรือพื้นที่ที่มีปัญหาการถ่ายโอนทรัพย์สินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

- การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ กลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกชักจูง เข้าสู่กระบวนการที่กระทบต่อความมั่นคง โดยการสร้างความเข้าใจ และโอกาสในการพัฒนาผ่านกระบวนการตามแนวพระราชดำริ

ผลการดำเนินงานตามภารกิจสำคัญ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๑. การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นภารกิจสำคัญของมูลนิธิและสถาบัน โดยมีได้มุ่งเพียงการก่อสร้างหรือซ่อมแซมแหล่งน้ำ แต่ดำเนินงานเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่ “สำรวจ - ซ่อมแซม - เสริมศักยภาพ - ถ่ายโอน/ส่งมอบ - พัฒนาองค์ความรู้ - ส่งเสริมอาชีพภายหลังการพัฒนาแหล่งน้ำ” เพื่อให้แหล่งน้ำสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาอาชีพ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ผลการดำเนินงานด้านแหล่งน้ำของมูลนิธิและสถาบันตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๙ ครอบคลุมพื้นที่ ๓๓ จังหวัด มีประชาชนได้รับประโยชน์รวม ๒๔๓,๙๓๙ ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์รวม ๗๖๐,๒๙๐ ไร่ และมีปริมาณกักเก็บน้ำรวม ๑๕๖,๙๓๖,๒๕๐ ลูกบาศก์เมตร อีกภารกิจสำคัญ ได้แก่ โครงการสำรวจและซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ โดยสถาบันร่วมกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หน่วยงานเจ้าของทรัพย์สิน จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนสำรวจแหล่งน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ กรมพัฒนาที่ดิน และกรมชลประทานที่สร้างไว้ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อนำไปสู่กระบวนการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสามารถจำแนกได้ตามภารกิจที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ การสำรวจแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สถาบันฯ กำหนดเป้าหมายสำรวจชี้เป้าแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑,๘๑๑ แห่ง ผลการดำเนินงานสามารถสำรวจได้ ๑,๙๑๑ แห่ง สูงกว่าเป้าหมาย ๑๐๐ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๒๑ จังหวัด ประกอบด้วยพื้นที่ดำเนินงานของสถาบัน ๑๑ จังหวัด จังหวัดใกล้เคียงอีก ๑๐ จังหวัด การสำรวจดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อจัดทำบัญชีแหล่งน้ำ แต่เป็นการตรวจสอบสภาพทรัพย์สินความพร้อมในการใช้งาน ความต้องการซ่อมแซม สถานะการถ่ายโอน ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อจำกัดที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับกำหนดแนวทางดำเนินการในขั้นต่อไปให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโครงการ

๑.๒ การซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก โครงการพัฒนาและจัดการแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็กที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ ดำเนินการรวม ๑๓๖ โครงการ ครอบคลุม ๑๐๒ หมู่บ้าน ๓๖ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๗ อำเภอ ในพื้นที่ ๙ จังหวัดลุ่มน้ำมูล กรอบงบประมาณประมาณ ๓๙.๑๐ ล้านบาท ผลการดำเนินงาน ณ ช่วงที่รายงานต่อคณะกรรมการสถาบันฯ

ดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๒๔ โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๙๑ และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๑๒ โครงการ คิดเป็นร้อยละ ๙ มีประชาชนได้รับประโยชน์ ๗,๔๕๘ ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ ๓๖,๕๒๕ ไร่ และเพิ่มปริมาณกักเก็บน้ำ ๒,๘๕๘,๓๙๘ ลูกบาศก์เมตร แนวทางการดำเนินงานให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของจังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน เพื่อให้การซ่อมแซมแหล่งน้ำตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่ และสามารถมีผู้รับผิดชอบดูแลรักษาภายหลังการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การซ่อมแซมแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอน สำหรับแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ จำนวน ๒๕๐ โครงการ ผลการดำเนินงาน ช่วงที่รายงานต่อคณะกรรมการสถาบันฯ มีโครงการดำเนินการแล้วเสร็จ ๑๘๕ โครงการ และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๔๘ โครงการ รวมโครงการที่เข้าสู่กระบวนการดำเนินงาน ๒๓๓ โครงการ มีประชาชนได้รับประโยชน์ ประมาณ ๓๘,๕๐๐ ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ ๖๙,๖๓๙ ไร่ และปริมาณกักเก็บน้ำ ๙,๔๐๑,๙๐๕ ลูกบาศก์เมตร รูปแบบการดำเนินงานใช้หลัก “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเป็นเจ้าของ” โดยหน่วยงานเจ้าของทรัพย์สิน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และประชาชนร่วมดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ส่วนสถาบันฯ ทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวก สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมและสนับสนุนส่วนที่จำเป็น เพื่อให้สามารถซ่อมแซมและนำไปสู่การถ่ายโอนได้ โดยมีได้เข้าไปปฏิบัติการกิจแทนหน่วยงานเจ้าของทรัพย์สิน

๑.๔ การเสริมศักยภาพแหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำ นอกจากการซ่อมแซมแหล่งน้ำแล้ว สถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการ เสริมศักยภาพระบบกระจายน้ำ เพราะในหลายพื้นที่ปัญหาไม่ใช่ “ไม่มีน้ำ” แต่เป็น “มีน้ำแล้ว แต่ยังไม่สามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรได้เต็มศักยภาพ” ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สถาบันฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน จำนวน ๑๐ ล้านบาท เพื่อดำเนินงานซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำ รวม ๓๓ โครงการ แบ่งเป็น (๑) โครงการซ่อมแซมแหล่งน้ำ จังหวัดน่าน จำนวน ๒๒ โครงการ ดำเนินการแล้วเสร็จทั้งหมด มีผู้รับประโยชน์ ๙๐๑ ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ ๔,๐๑๕ ไร่ (๒) โครงการเสริมระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน ๑๑ โครงการ ในพื้นที่ ๘ จังหวัด มีผู้รับประโยชน์ ๔๕๕ ครัวเรือน พื้นที่รับประโยชน์ ๖๘๕ ไร่ โดยอยู่ระหว่างดำเนินการตามแผน

ทั้งนี้ การเสริมศักยภาพอาจดำเนินการในรูปแบบระบบสูบน้ำ ระบบท่อส่งน้ำ หอถัง ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับภูมิสังคม โดยพิจารณาาร่วมกันทั้ง น้ำต้นทุน ระบบส่งน้ำ พื้นที่รับประโยชน์ ผู้ใช้น้ำ และระบบดูแลรักษา

๑.๕ การถ่ายโอนและส่งมอบแหล่งน้ำ : การถ่ายโอนและส่งมอบถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งน้ำ เพราะเป้าหมายมิใช่เพียงการซ่อมแซมหรือทำให้แหล่งน้ำกลับมาใช้งานได้ แต่ต้องทำให้มีหน่วยงานหรือองค์กรในพื้นที่รับผิดชอบดูแลและใช้ประโยชน์ได้ต่อเนื่อง จากการสำรวจแหล่งน้ำ สะสมจำนวน ๓,๕๓๔ แห่ง มีโครงการที่อยู่ในสถานะ พร้อมถ่ายโอน/ส่งมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒,๐๑๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๓ ของโครงการที่สำรวจทั้งหมด การดำเนินงานใช้กลไกคณะทำงานระดับจังหวัด และคณะกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันประจำจังหวัด ในการประสานหน่วยงานเจ้าของทรัพย์สิน อำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเร่งรัดการตรวจสอบสถานะ การจัดทำเอกสาร การส่งมอบ และรับมอบ รวมทั้ง การกำหนดผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการและบำรุงรักษาภายหลังการถ่ายโอน เป้าหมายสำคัญคือ เมื่อถ่ายโอนแล้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนสามารถบริหารจัดการ ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้อย่างต่อเนื่อง มิใช่เพียงการเปลี่ยนผู้ถือครองทรัพย์สินในทางเอกสาร

๑.๖ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำระดับตำบล : สถาบันฯ ร่วมกับสถาบันการศึกษา สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมการจัดทำ แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล ให้แก่บุคลากรระดับอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดเป้าหมาย ๖๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖ รุ่น และดำเนินการอบรมครบถ้วนแล้ว โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยบุคลากรระดับอำเภอ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองช่างหรือนายช่าง และนักวิเคราะห์นโยบายและแผน ผลที่ต้องการมิใช่เพียงการผ่านการอบรม แต่ต้องนำไปสู่ “แผนน้ำตำบล + บัญชีโครงการแหล่งน้ำ (Project Bank) + แผนต่อยอดเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่” เพื่อให้แต่ละตำบลมีข้อมูลและแผนกลาง ที่สามารถนำไปเชื่อมโยงเข้าสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนอำเภอ แผนจังหวัด แผนของส่วนราชการ และแหล่งงบประมาณที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑.๗ การส่งเสริมอาชีพภายหลังการพัฒนาแหล่งน้ำ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สถาบันฯ กำหนดเป้าหมายต่อยอดอาชีพในพื้นที่แหล่งน้ำ ๖๔ แห่ง รวม ๓๓ โครงการ แนวคิดสำคัญคือการพัฒนาแหล่งน้ำจะไม่สิ้นสุดเพียงการมีน้ำหรือมีโครงสร้างพื้นฐาน แต่ต้องนำไปสู่การใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและอาชีพโดยเชื่อมโยง “น้ำ → การผลิต → ผลผลิต → การแปรรูป/ตลาด → รายได้ → ความยั่งยืน” พร้อมทั้งพัฒนาการวัด Water Productivity เพื่อสะท้อนว่า น้ำที่ได้รับการพัฒนาแล้วสามารถสร้างผลผลิตและมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถาบันฯ ได้ดำเนินงานสำรวจ ออกแบบ และซ่อมแซมแหล่งน้ำเพื่อรองรับการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ควบคู่กับการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล การพัฒนาระบบจัดเก็บและกระจายน้ำสู่พื้นที่นาข้าวคาร์บอนต่ำ รวมทั้งการจัดทำแผนบูรณาการพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ครอบคลุมพื้นที่ ๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลบาเจาะใต้ ตำบลบาเจาะเหนือ ตำบลปะลุภาสะมะเาะ ตำบลลูโบะสาวอ และตำบลบาเจาะ

๒. การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มผลิตภาพ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ได้ยกระดับจากการส่งเสริมกิจกรรมไปสู่การเพิ่ม Productivity จำนวน ๑๑ กิจกรรม ภายใต้ ๓ แนวทางคือ การปรับกระบวนการผลิตเพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐาน การเพิ่มองค์ความรู้และทักษะเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต และการศึกษาพืชหรืออาชีพทางเลือกเพื่อลดความเสี่ยงของครัวเรือน การวัดผลจึงพิจารณาทั้งผลผลิตต่อพื้นที่ ต้นทุน คุณภาพ มาตรฐาน ความสูญเสีย รายได้ การรวมกลุ่ม การบริหารจัดการและตลาด สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีตัวอย่างสำคัญ ดังนี้

๒.๑ การพัฒนาทุเรียนคุณภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนตั้งแต่การจัดการสวนดิน น้ำ ปุ๋ย โรคและแมลง การเก็บเกี่ยว การคัดคุณภาพ การรวมกลุ่ม การบริหารจัดการจذبซื้อ การตรวจสอบย้อนกลับ และการเชื่อมโยงตลาด ข้อมูลล่าสุดที่นำเสนอคณะกรรมการสถาบันฯ เครือข่ายสามารถบริหารจัดการผลผลิตได้ประมาณ ๓๘๐,๔๒๔ กิโลกรัม มูลค่าการซื้อขายประมาณ ๒๐.๙๐ ล้านบาท เป็นผลผลิตเกรดส่งออกประมาณร้อยละ ๖๐.๔๔ และพบปัญหาหนอนร้อยละ ๕.๔๙ โดยจุดสำคัญคือเกษตรกรสามารถบริหารการรวบรวมคัดแยก และเชื่อมโยงตลาดผ่านเครือข่ายของตนเองได้มากขึ้น

๒.๒ การฟื้นฟูนาร้าง รักษาเดิม และอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง การดำเนินงานด้านข้าวมุ่งสร้างความมั่นคงทางอาหาร พื้นนาร้าง รักษาพื้นที่นาเดิม และอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ควบคู่กับการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเชื่อมโยงการพัฒนาดิน น้ำ เครื่องจักร พันธุ์ข้าว องค์ความรู้

/และตลาด...

และตลาดผลการดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีเกษตรกรเข้าร่วม ๑๑๐ ราย พื้นที่ ๓๒๑ ไร่ พร้อมทั้งนำนวัตกรรมการทำงานแบบ เปียกสลับแห้ง (Alternate Wetting and Drying : AWD) มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและลดปัจจัยการผลิต โดยสามารถช่วยประหยัดน้ำและปุ๋ยได้ประมาณ ร้อยละ ๔๐ แนวทางดังกล่าว จะนำไปสู่การวัดทั้ง Productivity และ Water Productivity เพื่อให้เห็นผลของการจัดการน้ำและการผลิตข้าว ในระดับพื้นที่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๓ การพัฒนาพืชบนดินทราย ตัวอย่างสำคัญได้แก่ จังหวัดยะลา ได้แก่ อ้อยคั้นน้ำ บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน หรือ จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ การปลูกแตงโมปลอดภัยพืชสมุนไพร จังหวัดปัตตานี ได้แก่ พืชอาหารสัตว์ เป็นต้น

๒.๔ การดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตควบคู่กับการรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ ป่าชุมชน การลดการใช้ปัจจัยเคมี การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกลับมาใช้ และศึกษาแนวทางเชื่อมโยงกับระบบ Carbon Credit และ T-VER แนวทางดังกล่าวใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ – ภาคเอกชน – ชุมชน เพื่อให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสามารถสร้างทั้งประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๕ การดำเนินงานด้านสุขภาพพลานามัย สถาบันฯ ดำเนินงานด้านสุขภาพพลานามัย โดยเฉพาะโครงการรณรงค์ผ่าตัดตาต้อกระจกสำหรับประชาชนที่มีฐานะยากจน อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการ โดยประสานความร่วมมือกับราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย โรงเรียนแพทย์ หน่วยแพทย์อาสา จังหวัด โรงพยาบาล และภาคเอกชน เพื่อให้ประชาชนสามารถกลับมามองเห็นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓. ทิศทางและแนวทางดำเนินงานปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ เป็นปีสุดท้ายของแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๔ และเป็นปีเชื่อมต่อไปสู่แผนระยะที่ ๕ จึงกำหนดทิศทางเป็นปีแห่ง “เสริม” ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามแผน ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนขึ้น “ส่งมอบ” งานพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จให้ประชาชน หน่วยงานเจ้าภารกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มในชุมชนสามารถรับช่วงดำเนินการต่อ “เตรียมการ” รองรับทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๕ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องระหว่างแผน แผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๗๐ มีแผนดำเนินงาน ๕๐ โครงการ ครอบคลุมงบรวม ๔๖๖,๖๑๗,๒๕๕ บาท ประกอบด้วย เงินสะสมมูลนิธิ ๑๑๘,๘๐๗,๙๗๐ บาท เงินอุดหนุนทั่วไปจากส่วนราชการตามมติคณะรัฐมนตรี ๒๘๒,๘๐๙,๓๒๕ บาท เงินสนับสนุนภาคเอกชน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ ยังมีงบประมาณบูรณาการที่สถาบันฯ ประสานและชี้เป้าหมายการทำงาน ให้ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามภารกิจ ซึ่งส่วนราชการเป็นหน่วยเบิกจ่าย จึงไม่นำมารวมในกรอบงบประมาณของมูลนิธิและสถาบันฯ สำหรับ **สำนักงานภาคใต้** มีแผนดำเนินงาน ๑๐ โครงการ ครอบคลุมงานด้านน้ำ การเกษตร อาชีพ พื้นที่ต้นแบบ และการเตรียมการพัฒนาในระยะต่อไป

๓.๑ งานด้านทรัพยากรน้ำในปี ๒๕๗๐ มีเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ ช่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก ๑๓๘ แห่ง ใน ๑๘ จังหวัด ๘ ลุ่มน้ำ กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุนการสำรวจออกแบบ ๒๐๐ แห่ง และช่อมแซม ๓๕๐ แห่ง กรมทรัพยากรน้ำสนับสนุนการสำรวจชี้เป้า ๑,๐๘๕ แห่ง และสำรวจออกแบบ ๑๐๐ แห่ง เพื่อบริการช่อมแซมในปี ๒๕๗๑

๓.๒ การยกระดับ Productivity และ Water Productivity จะยกระดับจากการวัดจำนวนกิจกรรมไปสู่การวัดผลที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ ผลผลิตต่อไร่ ต้นทุน คุณภาพ มาตรฐาน รายได้ ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ และประสิทธิภาพการใช้น้ำ สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญกับทุเรียนคุณภาพ ข้าวพื้นเมืองและการฟื้นฟูนาไร่ อ้อย แตงโม-เมล่อน สมุนไพร และพืชหรืออาชีพที่เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม

๓.๓ การขับเคลื่อนหมู่บ้านต้นแบบ ๑๐๐ ปีชาตกาล พื้นที่จังหวัดยะลา ได้แก่ บ้านจำปูน ตำบลท่าธง อำเภอรามัน และ พื้นที่จังหวัดนราธิวาส บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอดากู ซึ่งจะพัฒนาต่อไปเป็นพื้นที่ที่สามารถแสดงกระบวนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริอย่างเป็นรูปธรรม จัดระบบข้อมูล ถอดบทเรียน พัฒนาค้นในชุมชนให้สามารถเป็นผู้ถ่ายทอด และเตรียมเผยแพร่ผลการพัฒนาสู่สาธารณะ

๓.๔ โครงการพื้นที่ขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริแบบบูรณาการ อ่างเก็บน้ำห้วยกะลาพออันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเตราะบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการพัฒนาเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ ในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ จะเป็นระยะของ “เข้าใจและเข้าถึง” โดยศึกษาบริบทพื้นที่ จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และคืนข้อมูลให้ประชาชน รวมทั้งจัดทำแผนร่วมกับจังหวัด ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และภาคีเครือข่าย ก่อนเข้าสู่ระยะ “พัฒนา” ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๗๑ เป็นต้นไป

๓.๕ การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล โดยนำแนวคิด Social Return on Investment : SROI มาประยุกต์ใช้ สถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลที่สามารถสะท้อนคุณค่าของการพัฒนาได้มากกว่าผลผลิตหรือมูลค่าทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว โดยได้ประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ในการศึกษาและประยุกต์ใช้แนวคิด Social Return on Investment : SROI เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๕ แนวทางการประเมินจะเชื่อมโยงตั้งแต่ “งบประมาณและทรัพยากร → ระบบน้ำและโครงสร้างพื้นฐาน → การผลิต → Productivity → Water Productivity → รายได้และคุณภาพชีวิต → คุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้สามารถสะท้อนผลลัพธ์และคุณค่าที่เกิดขึ้นกับประชาชน ชุมชน และพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงการดำเนินงานและการตัดสินใจเชิงนโยบายในระยะต่อไป

๔. บทบาทของคณะอนุกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการฯ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบายของมูลนิธิและสถาบันกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ประสาน กำกับติดตาม และสนับสนุนการบูรณาการระหว่างส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชน

ในการดำเนินงานระดับจังหวัด ให้กลไกจังหวัดและหน่วยงานตามภารกิจเป็นเจ้าภาพหลัก ส่วนสถาบันฯ ทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวก สนับสนุนข้อมูล องค์ความรู้ กระบวนการวางแผน การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเชื่อมโยงแผนงานและงบประมาณ โดยไม่เข้าไปปฏิบัติการกิจแทนหน่วยงานเจ้าของเรื่อง บทบาทของสถาบันฯ จึงเน้น “ประสาน – เชื่อมโยง – หนุนเสริม – สร้างกระบวนการ – พัฒนาค้นและระบบ – ส่งมอบ” เพื่อให้ใช้กลไกของรัฐและพื้นที่ที่มีอยู่แล้วเป็นหลัก ลดความซ้ำซ้อน และทำให้หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่ม และประชาชนสามารถรับช่วงบริหารจัดการได้ในระยะยาว

๕. การเตรียม (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕)

๕.๑ วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และความสำเร็จจากการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ มาต่อยอด ขยายผล โดยเชื่อมโยงทุกภาคส่วน ให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้”

/๕.๒ กรอบ...

๕.๒ กรอบยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ๙ กลยุทธ์ ๙ แผนงาน ๑๗ โครงการ ได้แก่ (๑) ส่งเสริมการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน (๒) จัดการการเรียนรู้จากผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน (๓) สื่อสารสร้างการรับรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริและหลักการทรงงาน (๔) เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

๕.๓ การต่อยอดและขยายผลการพัฒนา ภายใต้ (ร่าง) แผนปฏิบัติการฯ ระยะที่ ๕ จะยกระดับจากการดำเนินงานเป็นรายโครงการไปสู่การสร้าง แบบแผนการพัฒนา (Development Model) ที่สามารถถอดบทเรียนและนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทหรือปัญหาใกล้เคียงกัน โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ (๑) ยกระดับพื้นที่ต้นแบบ ใน ๙ จังหวัด ๘๒ หมู่บ้าน ให้มีความยั่งยืนตามบริบทภูมิสังคม และสามารถเป็นฐานสำหรับการเรียนรู้และขยายผล (๒) ยกระดับ Productivity ของผลผลิตเกษตร ๙ ชนิด โดยพิจารณาตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่ทรัพยากรต้นทุน การผลิต คุณภาพ มาตรฐาน การแปรรูป ตลาด และรายได้ (๓) ซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก ในพื้นที่ดำเนินงาน ๓๒ จังหวัด เป้าหมายปีละ ๑๕๐ โครงการ ควบคู่กับการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับตำบล และการต่อยอดอาชีพภายหลังมีน้ำ (๔) ขยายรูปแบบการสำรวจ ออกแบบ ซ่อมแซม และถ่ายโอนแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในระยะ ๕ ปี กำหนดเป้าหมายการสำรวจออกแบบไม่น้อยกว่า ๕๐๐ โครงการ และซ่อมแซมเพื่อการถ่ายโอนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ โครงการ เพื่อสนับสนุนภารกิจของส่วนราชการ และเร่งรัดการถ่ายโอนให้เป็นไปตามกฎหมายและแผนการกระจายอำนาจ (๕) ขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริแบบบูรณาการ จำนวน ๕ พื้นที่ โดยใช้บทเรียนจากพื้นที่ต้นแบบมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ที่มีปัญหาและความต้องการในลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สามารถขยายผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๔ การยกระดับการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ กำหนดการพัฒนา Co-Learning Platform ไม่น้อยกว่า ๑๐ แห่งต่อปี หรือไม่น้อยกว่า ๕๐ แห่งในระยะ ๕ ปี เพื่อให้ประชาชนส่วนราชการ มหาวิทยาลัย ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญสามารถเรียนรู้จากโจทย์จริงร่วมกัน พร้อมทั้งเพิ่มศักยภาพประชาชนและเครือข่ายด้านองค์ความรู้ปีละ ๑๐๐ ราย พัฒนาเครือข่ายนักพัฒนาตามแนวพระราชดำริปีละ ๒ เครือข่าย ถอดองค์ความรู้ไม่น้อยกว่า ๑๐ เรื่องต่อปี และพัฒนาระบบฐานข้อมูลและ Learning Platform แบบดิจิทัล

๕.๕ การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหหรือสถานการณ์เฉพาะ (Problem/Issue Based) แผนระยะที่ ๕ เตรียมรองรับสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาเศรษฐกิจ และสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์โลก ด้วยการพัฒนาโครงการที่สามารถสร้างงานรายได้ และความมั่นคงทางอาหารให้ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ให้ความสำคัญกับแรงงานที่ได้รับผลกระทบหรือเดินทางกลับภูมิลำเนา ผู้ว่างงาน กลุ่มเปราะบาง และผู้สูงอายุ เพื่อเปลี่ยนแรงงานคืนถิ่นให้เป็นการพัฒนาบ้านเกิด โดยแบ่งแนวทางเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ ระดับจุลภาค มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ระดับครัวเรือนและชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน ลดรายจ่าย เมื่อมีผลผลิตเหลือจึงนำมาแลกเปลี่ยนระหว่างครัวเรือนและหมู่บ้าน และเมื่อเหลือจากการบริโภคและแลกเปลี่ยนจึงนำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ ตามแนวคิด “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” สำหรับพื้นที่ภาคใต้ ได้เริ่มนำร่องในพื้นที่บ้านบาโจยแจเกาะ ตำบลบันนังสตา อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา และบ้านทะเลเน ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา โดยเน้นการพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ ระบบการผลิต การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้เกิดการบริโภคแลกเปลี่ยน และจำหน่ายภายในชุมชน ระดับมหภาค เป็นการเตรียมพร้อมรองรับกรณีที่สถานการณ์เศรษฐกิจ

ภูมิรัฐศาสตร์ หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยใช้พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำที่สถาบันได้พัฒนาไว้เป็นฐาน การผลิตอาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างการจ้างงานและรายได้ให้ประชาชน พร้อมสนับสนุนองค์ความรู้และทักษะที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในระยะยาว

ทั้งสองระดับมีเป้าหมายเดียวกัน คือ “สร้างภูมิคุ้มกันจากฐานชุมชน” โดยระดับจุลภาคมุ่งให้ครัวเรือนอยู่รอด ลดรายจ่าย และลดการพึ่งพาภายนอก ส่วนระดับมหภาคมุ่งพัฒนาเป็นระบบการผลิต การจ้างงาน และเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถรองรับผลกระทบในวงกว้างได้

๕.๖ การสื่อสารผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา เปลี่ยนจากการประชาสัมพันธ์กิจกรรมไปสู่การสื่อสาร “กระบวนการและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับประชาชน” โดยนำพื้นที่ Co-Learning และพื้นที่ที่เกิดผลสำเร็จมาใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้สื่อสารผลการพัฒนาด้วยตนเอง ร่างแผนกำหนดเป้าหมายพัฒนาประชาชนในพื้นที่เป็นนักสื่อสารไม่น้อยกว่า ๔๐ รายต่อปี และพัฒนาผู้ที่สามารถมีช่องทางสื่อสารในลักษณะ Influencer จำนวน ๕ รายต่อปี

๕.๗ การพัฒนาศักยภาพองค์กรและภาคี มุ่งพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้าง “DNA ปิดทอง” พัฒนาองค์กรสู่ Learning Organization เพิ่มความร่วมมือกับภาคเอกชน และพัฒนาระบบ Digital & Data-Driven Dashboard และ GIS Mapping เพื่อให้ข้อมูลจากพื้นที่สามารถนำมาใช้ในการบริหาร การติดตาม และการตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบ สาระสำคัญของยุทธศาสตร์นี้มีใช้การขยายองค์กรให้เข้าไปทำงานแทนส่วนราชการ แต่เป็นการเพิ่มศักยภาพของสถาบันฯ ในการประสาน จัดการข้อมูล จัดการองค์ความรู้ พัฒนาแบบแผนการทำงาน และเชื่อมภาคีให้สามารถนำผลสำเร็จไปขยายผลได้

๖. สรุปทิศทางการดำเนินงาน มูลนิธิและสถาบันในระยะต่อไป จึงเป็นการเปลี่ยนจาก “ทำโครงการ” → “สร้างแบบแผนการพัฒนา” จาก “ช่วยประชาชน” → “พัฒนาคนและกลไกให้ประชาชนสามารถจัดการตนเองได้” จาก “สถาบันดำเนินงาน” → “สถาบันประสาน หนุนเสริม ส่งมอบ และขยายผล” โดยใช้พื้นที่และปัญหาของประชาชนเป็นตัวตั้ง เชื่อมโยง “น้ำ – ดิน – การผลิต – อาชีพ – กลุ่ม – ตลาด – องค์ความรู้” เข้าด้วยกัน และยกระดับการวัดผลจากจำนวนกิจกรรมและจำนวนผู้เข้าร่วม ไปสู่ “ผลผลิต – Productivity – Water Productivity – รายได้ – คุณภาพชีวิต – คุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อม – ความยั่งยืน”

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๒ สรุปผลการดำเนินงานของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

นายณัฐพล จิระสกุลไทย ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสอย่างต่อเนื่อง จึงขอสรุปผลการดำเนินงานระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๘-สิงหาคม ๒๕๖๙ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการฯ ผ่านการนำเสนอวิทัศน์ความยาวประมาณ ๔ นาที พร้อมชี้แจงรายละเอียดต่อที่ประชุม โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำ

๑.๑ การจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่
ระดับตำบล

สถาบันฯ ได้ปรับแนวทางการจัดทำแผนน้ำระดับตำบล จากการรวบรวมบัญชีโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำ ไปสู่การวิเคราะห์ระบบน้ำและการใช้ประโยชน์จากน้ำอย่างครบวงจร โดยเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งน้ำ พื้นที่เกษตร ประชากร ระบบประปา ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และศักยภาพด้านการผลิตของแต่ละพื้นที่

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ คณะอนุกรรมการฯ ได้เห็นชอบให้ขยายพื้นที่ดำเนินการในจังหวัดนราธิวาสเพิ่มอีก ๕ ตำบล ได้แก่

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง อำเภอศรีสาคร
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลตะมะยูง อำเภอศรีสาคร
๓. องค์การบริหารส่วนตำบลยี่งอ อำเภอยี่งอ
๔. องค์การบริหารส่วนตำบลบาเราะใต้ อำเภอบาเจาะ
๕. องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง อำเภอแว้ง

กระบวนการจัดทำแผนได้นำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือ GIS มาใช้ในการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลรายหมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดให้มีการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือ Ground Check เพื่อยืนยันพิกัด สภาพการใช้งาน ความชำรุด สิทธิในพื้นที่ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ก่อนนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญและจัดทำคลังโครงการ หรือ Project Bank

ปัจจุบันจังหวัดนราธิวาสมีคลังโครงการด้านแหล่งน้ำจากพื้นที่เป้าหมายจำนวน ๙๗ โครงการ ซึ่งประธานคณะอนุกรรมการฯ มอบหมายให้ปลัดจังหวัดนราธิวาสและสำนักงานจังหวัดนราธิวาสผลักดันเข้าสู่แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อให้โครงการมีช่องทางขอรับงบประมาณอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ การนำแนวคิดผลผลิตภาพการใช้น้ำมาใช้ในการวางแผน

จุดเปลี่ยนสำคัญของการจัดทำแผน คือ การเพิ่มมิติ “ผลผลิตภาพการใช้น้ำ” หรือ Water Productivity เข้ามาประกอบการตัดสินใจ โดยพิจารณาว่า น้ำ ๑ ลูกบาศก์เมตรสามารถสร้างมูลค่าผลผลิตหรือรายได้ ให้แก่เกษตรกรได้มากน้อยเพียงใด ไม่พิจารณาเฉพาะปริมาณน้ำหรือจำนวนโครงการก่อสร้างเท่านั้น แนวทางดังกล่าวจะช่วยให้ตำบลสามารถเปรียบเทียบทางเลือกได้ว่า ควรซ่อมแซม เสริมประสิทธิภาพหรือสร้างแหล่งน้ำใหม่ในจุดใด รวมทั้งควรส่งเสริมพืชหรือระบบการผลิตชนิดใด เพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนและบริบทของพื้นที่ โดยมีเป้าหมายให้ “น้ำทุกหยด” สร้างทั้งความมั่นคงด้านน้ำ ความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงด้านรายได้ จุดเด่นของสถาบันฯ จึงมิใช่เพียงการจัดทำแผนก่อสร้าง แต่เป็นการเชื่อมโยง “น้ำ-พื้นที่การผลิต-อาชีพ-ตลาด” เข้าไว้ในแผนเดียวกัน สอดคล้องกับหลักการทรงงานเรื่องการพัฒนาแบบองค์รวมและการทำตามลำดับขั้น

๑.๓ การแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถาบันฯ ได้ร่วมกับจังหวัดนราธิวาส สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส อำเภอที่ตั้งโครงการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน สืบสวนและจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาลำน้ำขนาดเล็กที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนจำนวน ๒๔ โครงการ โดยจำแนกตามสภาพปัญหาและความพร้อมได้แก่

/- กลุ่มที่มี...

- กลุ่มที่มีความพร้อมในการถ่ายโอน
- กลุ่มที่ต้องซ่อมแซมขนาดใหญ่และต้องเชื่อมโยงแหล่งงบประมาณ
- กลุ่มที่สามารถซ่อมแซมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและจิตอาสาของชุมชน
- กลุ่มที่มีปัญหาด้านพื้นที่ สภาพทรัพย์สิน หรือเสื่อมสภาพจนต้องหาแนวทาง

แก้ไขเชิงนโยบาย

บทบาทของสถาบันฯ ในเรื่องนี้ คือการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และอำนวยความสะดวก เชื่อมโยงหน่วยงานเจ้าของทรัพย์สิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แหล่งงบประมาณ และประชาชนผู้ใช้น้ำ เพื่อเปิดช่องว่างที่ทำให้แหล่งน้ำไม่สามารถซ่อมแซมหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้เห็นชอบให้เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ จำนวน ๖ โครงการ วงเงินประมาณ ๑.๗ ล้านบาท สำหรับดำเนินการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ พร้อมกำหนดให้หน่วยงานด้านการเกษตรและภาคีเครือข่ายจัดทำแผนพัฒนาอาชีพต่อเนื่อง เมื่อการซ่อมแซมแหล่งน้ำแล้วเสร็จ เพื่อให้การลงทุนด้านน้ำก่อให้เกิดรายได้และประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

๒. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มผลิตภาพ สถาบันฯ เน้นการพัฒนา Productivity ซึ่งไม่ได้หมายถึงการเพิ่มปริมาณผลผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ครอบคลุมถึงการเพิ่มคุณภาพ ลดต้นทุน ลดความสูญเสีย ยกย่องมาตรฐาน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและปัจจัยการผลิต พัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม และเชื่อมโยงตลาดที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ การพัฒนาทุเรียนคุณภาพ สถาบันฯ ได้ร่วมกับเกษตรกร หน่วยงานภาคการเกษตร มหาวิทยาลัย และภาคธุรกิจ พัฒนาเครือข่ายการผลิตทุเรียนคุณภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำ “คู่มือการผลิตทุเรียนคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและสถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๔” มาใช้เป็นเครื่องมือกลางในการพัฒนาเกษตรกร คู่มือดังกล่าว จัดกระบวนการเรียนรู้ตามช่วงการเจริญเติบโตของทุเรียน ๔ ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมต้นและสะสมอาหาร ระยะออกดอก ระยะผล และระยะเก็บเกี่ยว พร้อมปรับปรุงแบบการสื่อสารด้วยภาพและสื่อดิจิทัล เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย โดยมีเกษตรกรเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประมาณ ๓๕๐ ราย และเกษตรกรจากโครงการแปลงใหญ่ หลักสูตร Non-Degree และผู้สนใจ รวมไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ราย เข้าถึงองค์ความรู้ดังกล่าว

คิวอาร์โค้ดดาวน์โหลด E-Book
คู่มือการผลิตทุเรียนคุณภาพ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศและ
สถานการณ์ตลาดที่เปลี่ยนแปลงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการตลาดทุเรียนนอกฤดู สามารถรวบรวมผลผลิตได้ ๗๔,๕๔๕ กิโลกรัม จำหน่ายได้ ๗๓,๕๓๑ กิโลกรัม มีความสูญเสียเพียงร้อยละ ๑.๓๖ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย ๘๖.๔๒ บาทต่อกิโลกรัม สร้างรายได้ให้เกษตรกรรวมมากกว่า ๖ ล้านบาท สำหรับการตลาดทุเรียนในฤดู เครือข่ายได้เปิดจุดรับซื้อและรวบรวมผลผลิตระหว่างวันที่ ๑๐ กรกฎาคม - ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ โดยมีประมาณการผลผลิตจากสมาชิกเครือข่าย

/รวม...

รวม ๑,๑๔๕.๑๓๐ ตัน ควบคู่กับการควบคุมคุณภาพ การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง การป้องกันทุเรียนอ่อน คัดแยกเกรด การตรวจสอบย้อนกลับ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อและรักษาชื่อเสียงของทุเรียนคุณภาพชายแดนใต้ จากข้อมูลการรับซื้อที่บันทึกได้ระหว่างฤดูกาล เครือข่ายสามารถรวบรวมผลผลิตได้แล้ว ๓๘๐,๔๒๔.๖๐ กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่ารวม ๒๐,๘๘๘,๘๓๙.๕๐ บาท โดยเป็นผลผลิตจากจังหวัดนราธิวาส ๑๖๑,๕๔๙.๐๐ กิโลกรัม มูลค่า ๘,๘๘๓,๒๗๓.๐๐ บาท จังหวัดปัตตานี ๗,๙๙๕.๐๐ กิโลกรัม มูลค่า ๔๒๗,๕๗๒.๐๐ บาท และจังหวัดยะลา ๒๑๐,๘๘๐.๖๐ กิโลกรัม มูลค่า ๑๑,๕๘๗,๙๙๔.๕๐ บาท ทั้งนี้ การรับซื้อและรวบรวมผลผลิตยังอยู่ระหว่าง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดของโครงการ ณ ช่วงเวลารายงาน และยังมีผลผลิตจากสมาชิกทยอยเข้าสู่ระบบ เพิ่มเติม จุดเด่นสำคัญของการดำเนินงาน คือ การที่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทุเรียนคุณภาพสามารถบริหารจัดการ กันเองโดยเกษตรกร ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การรวบรวมผลผลิต การคัดแยก การบริหาร จุฑารับซื้อ การประสานตลาด และการตรวจสอบย้อนกลับ โดยสถาบันฯ ทำหน้าที่สนับสนุนองค์ความรู้เชื่อมโยงภาคี และเสริมศักยภาพระบบบริหารจัดการ มิใช่ดำเนินการแทนเกษตรกรความเข้มแข็งของเครือข่ายยังสะท้อน จากการที่สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ร่วมกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนทุเรียนคุณภาพ จัดทำข้อเสนอโครงการ เข้าร่วมโครงการสนับสนุนของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล หรือ DEPA โดยผ่านการคัดเลือกระดับภูมิภาค และได้รับคัดเลือกเข้าสู่รอบการพิจารณาระดับประเทศจากผู้สมัครทั่วประเทศมากกว่า ๒,๐๐๐ กลุ่ม ซึ่ง DEPA คัดเลือกเหลือเพียง ๓๕๐ กลุ่ม

ผลการคัดเลือกดังกล่าวเป็นความภาคภูมิใจของเกษตรกรในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ และสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพ ความพร้อม และความเข้มแข็งของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับการผลิต การบริหารจัดการสวน การควบคุมคุณภาพ และการเชื่อมโยงตลาด อันเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาเกษตรกรจากผู้ผลิต ไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร ที่สามารถบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน

๒.๒ การพัฒนาแปลงโมเดลลดภัยไฟวัน บ้านโคกยามู สถาบันฯ ส่งเสริมการปลูก แดงโมลดภัยผ่านการรวมกลุ่มเกษตรกร ระบบกองทุนยืม - คืน โรงเรียนเกษตรกร และการวิเคราะห์ดินรายแปลง โดยปี ๒๕๖๙ มีเกษตรกรรายใหม่เพิ่มขึ้น ๔๒ ราย รวมเป็น ๖๖ ราย ครอบคลุมพื้นที่ ๑๔๙ ไร่ ผลการดำเนินงาน ที่สำคัญ ได้แก่

• ผลผลิตรวม	๓๗๒,๙๕๐	กิโลกรัม
• ผลผลิตเฉลี่ย	๒,๕๐๓.๐๒	กิโลกรัมต่อไร่
• ต้นทุนเฉลี่ย	๕,๖๓๑.๗๙	บาทต่อไร่
• ราคาจำหน่ายเฉลี่ย	๗.๕๐	บาทต่อกิโลกรัม
• รายได้รวม	๒,๗๙๗,๑๒๕	บาท
• กำไรรวม	๑,๙๕๗,๘๘๗.๕	บาท หรือเฉลี่ย ๑๓,๑๔๐.๘๕

บาทต่อไร่

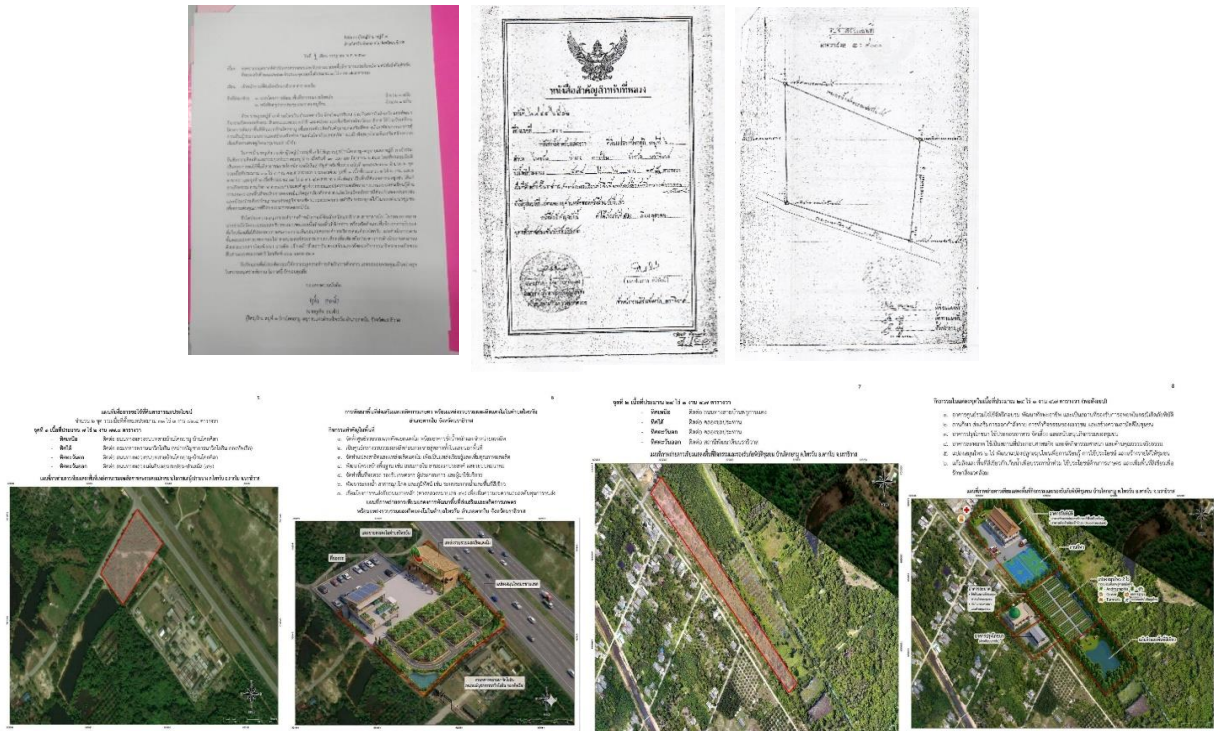
- เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จำนวน ๒๐ ราย
- ผลการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในแดงโม ๒๖ ตัวอย่าง ไม่พบสารเคมีตกค้าง

ด้านการตลาด สถาบันฯ ได้ประสานสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนราธิวาส สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนราธิวาส ภาคเอกชน และสื่อมวลชน ร่วมประชาสัมพันธ์ “แดงโมลดภัยไฟวัน” ผ่านการเล่าเรื่องจากพื้นที่จริง ประกอบกับการเชื่อมโยงพ่อค้า ชาวมาเลเซียให้นำรถบรรทุกมารับซื้อถึงพื้นที่ และได้รับการสนับสนุนพื้นที่จำหน่ายสินค้าโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ณ ตลาดพืชาน จังหวัดนราธิวาส ส่งผลให้แดงโมเป็นที่รู้จักและมีช่องทางตลาดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคม

/ขณะเดียวกัน...

ขณะเดียวกัน ได้ประสานองค์การบริหารส่วนตำบลไพรวัน ดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งรวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรในอนาคต ซึ่งจะช่วยลดข้อจำกัดด้านสถานที่รวบรวมคัดแยก และเชื่อมโยงตลาดของเกษตรกรในพื้นที่

๒.๓ การพัฒนาเมล่อนและพีชมูลค่าสูงบนพื้นที่ดินทราย บ้านฮูตหวู่อ อำเภอมืองนาธิวาส เป็นพื้นที่ชายทะเลที่มีสภาพดินทราย ขาดความอุดมสมบูรณ์ และกักเก็บน้ำกับธาตุอาหารได้น้อย สถาบันฯ จึงร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนาธิวาสราชนครินทร์ ราษฎร์ชุมชน และเกษตรกรพัฒนา นวัตกรรมปลูกเมล่อนบนดินทราย โดยใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่มาปรับปรุงวัสดุปลูก และจัดการดิน น้ำ และธาตุอาหารตามช่วงอายุพืชอย่างเป็นระบบ กระบวนการผลิตใช้เวลาประมาณ ๘๕ วัน ตั้งแต่การเตรียมวัสดุปลูก การเพาะกล้า การให้น้ำและธาตุอาหาร จนถึงการเก็บเกี่ยว

ผลการดำเนินงานปี ๒๕๖๙ มีผลผลิตรวม ๑,๒๒๐ ผล น้ำหนักเฉลี่ย ๑.๖ กิโลกรัมต่อผล รายได้รวม ๑๐๔,๙๖๐ บาท ต้นทุนการผลิต ๑๐,๙๔๘.๙๐ บาท และกำไรสุทธิ ๙๓,๙๖๑.๑๐ บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรสามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ หากนำองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมมาใช้ ถือเป็นนวัตกรรมเชิงพื้นที่ที่สามารถถอดบทเรียนและขยายผลสู่พื้นที่ชายทะเลหรือพื้นที่ดินทรายอื่นได้

๒.๔ การทดลองพืชและอาชีพทางเลือกในรูปแบบ Development Sandbox

สถาบันฯ ได้นำแนวทาง Development Sandbox มาใช้ทดลองพืชและอาชีพทางเลือกในพื้นที่จริงก่อนขยายผล เพื่อให้ทราบทั้งโอกาส ความเสี่ยง และเงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย พืชสมุนไพร ข้าวโพดอาหารสัตว์ ถั่วเขียวอาหารสัตว์ และการเพาะเห็ดนางฟ้า

ผลการทดลอง พืชสมุนไพร ได้แก่ มะขามแขกและมะแว้งเครือ ประสบความสำเร็จในการผลิตมะขามแขกซึ่งได้สรรพคุณทางยาที่สูงเกินค่ามาตรฐานที่ตลาดต้องการ พบปัญหาโรคเชื้อราอยู่ระหว่างปรับพื้นที่ปลูกและประสานหน่วยงานวิชาการเพื่อหาวิธีป้องกันโรค สำหรับข้าวโพดอาหารสัตว์ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งในช่วงเริ่มต้น ขณะที่ถั่วเขียวอาหารสัตว์ยังอยู่ระหว่างการเจริญเติบโตและประเมินผลผลิต ส่วนการเพาะเห็ดนางฟ้าที่บ้านโคกยามู มีสมาชิกเข้าร่วม ๑๐ ราย ผลิตก้อนเชื้อเห็ดแล้ว ๑,๔๓๐ ก้อน และสร้างรายได้ในช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม ๒๕๖๙ รวม ๒๑,๙๒๒ บาท ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านอาหารและสร้างอาชีพเสริมให้แก่คนในชุมชนโดยมีแผนเพิ่มก้อนเชื้อเห็ดและปรับปรุงโรงเรือนเพื่อรองรับการผลิตในระยะต่อไป

๓. การจัดการสิ่งแวดล้อมและลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก

สถาบันฯ ดำเนินโครงการรับมือผลกระทบจากราคาปุ๋ยเคมีและพลังงานที่ผันผวนจากสถานการณ์โลก โดยบูรณาการร่วมกับสถานีพัฒนาที่ดินราษีไศลและชุมชน ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี ลดต้นทุน และนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรกลับมาใช้ประโยชน์

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๙ ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตปุ๋ยหมัก ณ บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ มีผู้เข้าร่วม ๒๘ ราย ประกอบด้วยกลุ่มผู้ปลูกพืชผัก กลุ่มผู้ปลูกแตงโม เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินราษีไศล และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ สามารถผลิตปุ๋ยหมักรวมประมาณ ๙ ตัน แบ่งเป็น ๓ สูตรตามความต้องการธาตุอาหารของพืช การผลิตใช้วัตถุดิบในพื้นที่ เช่น ทะลายปาล์ม รำข้าว และมูลสัตว์ มีระยะเวลาหมักประมาณ ๓ - ๔ เดือน และกำหนดให้มีการตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารก่อนนำไปใช้จริงจากการเปรียบเทียบต้นทุนเบื้องต้น สูตรปุ๋ยหมักจากวัตถุดิบท้องถิ่นมีแนวโน้มลดต้นทุนเมื่อเทียบกับการใช้ปุ๋ยเคมีประมาณร้อยละ ๒๒ - ๒๗

ผลที่เกิดขึ้นมิได้มีเฉพาะการลดต้นทุน แต่ยังช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก ลดของเสียทางการเกษตร ลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาปุ๋ย และสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถผลิตปัจจัยการผลิตได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับหลัก “พึ่งพาตนเองจากภายในก่อนขยายสู่ภายนอกเท่าที่จำเป็น” และหลักความประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ทั้งนี้ ยังมีโครงการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมราษีไศล/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่บ้านโคกยามูกิจกรรมโครงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าชุมชน โดยมีกิจกรรมย่อยทั้งหมด ๓ กิจกรรม คือ

๑. กิจกรรมอบรมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่า จัดเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๙
๒. กิจกรรมจัดทำแนวกันชนแนวป้องกันการบุกรุกป่าชุมชนในเขตป่าชุมชนบ้านพรุกาบแดง จัดเมื่อวันที่ ๒๐ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๙
๓. กิจกรรมการปลูกป่ารอบแนวกันชนในพื้นที่เขตป่าชุมชนบ้านพรุกาบแดง วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๙

๔. การเชื่อมโยงงานกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่

สถาบันฯ ได้พัฒนาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัย เทคโนโลยี และทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยกับโจทย์การพัฒนาจากพื้นที่จริง โดยมีผลการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

/สรุปผล...

๔.๑ การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการจากพื้นที่จริง ร่วมจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning และหลักสูตร Non-Degree ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตทุเรียนคุณภาพเพื่อการส่งออก โดยปรับจากการเรียนรู้ในห้องบรรยายไปสู่การเรียนรู้ในสวนและพื้นที่ปฏิบัติจริง ครอบคลุมตั้งแต่ การเตรียมต้น การจัดการดอกและผล การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง การเก็บเกี่ยว และมาตรฐาน GAP

๔.๒ การพัฒนาเมล่อนบนพื้นที่ดินทราย คณะเกษตรศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ได้ร่วมพัฒนาองค์ความรู้ด้านการปรับปรุงดิน การจัดการน้ำและธาตุอาหารสำหรับการปลูกเมล่อนที่บ้านสุขแต่หวอ ทำให้ข้อจำกัดของพื้นที่ดินทรายถูกพัฒนาเป็นฐานเรียนรู้นวัตกรรมการผลิตพืชมูลค่าสูงที่สามารถนำไปใช้จริงได้

๔.๓ การสนับสนุนการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้สนับสนุนการพัฒนาแบบเก็บข้อมูลและการประยุกต์ใช้ระบบ GIS ในการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล ช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลพิคัดและสถานะโครงสร้างแหล่งน้ำ ความเป็นระบบและสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงพื้นที่ได้

๔.๔ การพัฒนาวิทยากรกระบวนการและผู้นำชุมชน มหาวิทยาลัยและสถาบันฯ ได้ร่วมพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชุมชนและผู้นำพื้นที่ให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ทำหน้าที่เป็น “วิทยากรกระบวนการ” และเป็นผู้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริภายในชุมชน

๔.๕ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัล ร่วมถอดบทเรียนจากพื้นที่และพัฒนาหลักสูตร E-Learning โดยใช้สื่อวีดีโอ Infographic และ Learning Sheet รวม ๒๔ บทเรียน ตลอดจนการสื่อสารผ่าน Social Media เพื่อให้ความรู้จากพื้นที่จริงสามารถเข้าถึงผู้เรียนในวงกว้าง และใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ความร่วมมือดังกล่าวช่วยปิดช่องว่างระหว่าง “งานวิชาการ” กับ “การใช้ประโยชน์จริง” กล่าวคือ มหาวิทยาลัยได้รับโจทย์วิจัยและโจทย์การเรียนรู้จากพื้นที่ ขณะที่ชุมชนได้รับองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

๕. การขับเคลื่อนงานเชิงนโยบายและการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ

๕.๑ การเตรียมบ้านโคกยายมูเป็นหมู่บ้านต้นแบบเนื่องในวาระ ๑๐๐ ปีชาตกาล บ้านโคกยายมู ตำบลไพรวัน อำเภอดงเจริญ ได้รับการคัดเลือกเป็น ๑ ใน ๑๐ หมู่บ้านต้นแบบระดับประเทศ และเป็นพื้นที่ต้นแบบของ ภาคใต้ ภายใต้การดำเนินงานหมู่บ้านและพื้นที่ต้นแบบบูรณาการการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เนื่องในวาระ ๑๐๐ ปีชาตกาล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐

เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑ นายสุวิทย์ นุญราช ประธานกรรมการสถาบันฯ พร้อมคณะ ได้ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงาน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส นายอำเภอดงเจริญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมให้ข้อมูลและติดตามผล พื้นที่บ้านโคกยายมูได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติ

หรือ Social Lab บนพื้นที่ประมาณ ๖๖.๑ ไร่ ซึ่งสะท้อนกระบวนการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว น้ำท่วม และข้อจำกัดด้านที่ดินทำกิน ควบคู่กับการพัฒนาแปลงโมเดลลดภัย เกษตรผสมผสาน อาชีพเยาวชน และการพัฒนาผู้นำชุมชน ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นฐานเรียนรู้ที่มีชีวิต ๔ ฐาน ได้แก่ (๑) ฐานการจัดการดินและน้ำด้วยทฤษฎีแก้งดิน (๒) ฐานโรงเรียนเกษตรกรแปลงโมเดลมาตรฐาน GAP (๓) ฐานเกษตรผสมผสาน (๔) ฐานอาชีพเยาวชนคนรุ่นใหม่

นอกจากนี้ แกนนำเยาวชนบ้านโคกยามูยังสามารถนำเสนอผลงานกลุ่มก้อน เชื่อเห็ดและชาเห็ดชุมชนต่อคณะผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการได้อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาค้นคว้ากับการพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นหัวใจของการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน

ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสถาบันปิดทองหลังพระฯ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในระบบต่อไปจะเป็นในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำเสนอและเตรียมผู้แทนชุมชนบ้านโคกยามูให้สามารถนำเสนอปัญหากระบวนการแก้ไข และผลการพัฒนาตนเอง โดยฝึกทักษะการนำเสนอจากระดับพื้นที่จังหวัด และภาคสู่ระดับประเทศและเชิญคณะกรรมการฯ เยี่ยมชมนิทรรศการหน้าห้องประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นและกำลังใจแก่ชุมชน

๕.๒ การยกระดับพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ของจังหวัด สถาบันฯ ได้พัฒนาฐานเรียนรู้หรือ Social Lab รวม ๒๑ ฐาน ครอบคลุมจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ใน ๔ กลุ่มองค์ความรู้หลัก ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ เกษตรและอาชีพชุมชน ทูเรียนคุณภาพ และระบบถ่ายทอดองค์ความรู้ สำหรับจังหวัดนราธิวาส บ้านโคกยามูและบ้านฮูเตวอได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่น โดยมีเกษตรกรจากพื้นที่ภายนอกจำนวน ๒๘ ราย เข้ามาศึกษาเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ การจัดการน้ำ และการเตรียมวัสดุปลูกในโรงเรือน แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ได้เปลี่ยนจาก “พื้นที่รับการพัฒนา” ไปสู่ “พื้นที่ถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนา”

๖. ผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ในหลายมิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีรายได้และกำไรเพิ่มขึ้นจากแปลงโมเดล เมล่อน ทุเรียน และอาชีพทางเลือกมีช่องทางตลาดเพิ่มขึ้น และสามารถลดต้นทุนจากการผลิตปุ๋ยใช้เอง **ด้านสังคม** เกิดการรวมกลุ่ม ระบบกองทุนยืม - คืน การเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำชุมชน วิทยากรกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของเยาวชน ช่วยสร้างความเข้มแข็งและความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน **ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ** ผลผลิตแปลงผ่านการตรวจไม่พบสารเคมีตกค้าง มีการลดการใช้ปุ๋ยเคมี น้ำวัสดุเหลือใช้ ทางเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

/ด้านองค์ความรู้...

ด้านองค์ความรู้ พื้นที่ต้นแบบได้รับการพัฒนาเป็น Social Lab เกิดหลักสูตร สื่อดิจิทัล ฐานเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่สามารถนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น **ด้านระบบบริหารจัดการภาครัฐ** เกิดฐานข้อมูลแหล่งน้ำ Project Bank การเชื่อมโยงแผนตำบลกับแผนอำเภอและแผนจังหวัด ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำและการถ่ายโอนแหล่งน้ำที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

อย่างไรก็ตาม หากจะรายงานเป็นอัตราส่วนผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนหรือ SROI ควรจัดเก็บข้อมูลต้นทุน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังดำเนินงาน ผู้ได้รับประโยชน์ ระยะเวลาของผลลัพธ์ และปัจจัยจากหน่วยงานอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้การคำนวณมีความน่าเชื่อถือและไม่เกิดการนับผลประโยชน์ซ้ำซ้อน

ข้อคิดเห็นของที่ประชุม

๑. นายอนิรุทธิ์ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนราธิวาส ประธานในที่ประชุม สอบถามแนวทางการขยายพื้นที่ จัดทำแผนที่ระดับตำบล ฝ่ายเลขานุการได้ชี้แจงว่า ข้อมูลเบื้องต้นพร้อมกับแจ้งว่ามีแผนดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยรายละเอียดจะนำเสนอในวาระที่ ๔.๑

๒. ประธานให้ข้อคิดเห็นว่า พื้นที่บ้านโคกยามูอาจเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพสำหรับผู้หญิงที่ผ่านการบำบัดยาเสพติด เพื่อเชื่อมโยงการฟื้นฟูทางสังคมกับโอกาสประกอบอาชีพ

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การบูรณาการแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล ปี ๒๕๖๙ (น้ำ อาชีพ ความยั่งยืน) และแนวทางการดำเนินงานพื้นที่เป้าหมาย ปี ๒๕๖๐

นายณัฐพล จิระสกุลไทย ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ รายงานต่อที่ประชุมว่า สืบเนื่องจากมติคณะอนุกรรมการฯ มอบหมายให้สถาบันปิดทองหลังพระฯ เป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับตำบล ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ จำนวน ๕ ตำบล ได้แก่ (๑) องค์การบริหารส่วนตำบลกาหลง อำเภอศรีสาคร (๒) องค์การบริหารส่วนตำบลตะมะยูง อำเภอศรีสาคร (๓) องค์การบริหารส่วนตำบลยิงอ อำเภอยิงอ (๔) องค์การบริหารส่วนตำบลบาเร๊ะดี อำเภอบาเจาะ และ (๕) องค์การบริหารส่วนตำบลแว้ง อำเภอแว้ง พร้อมทั้งมอบหมายให้ท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อประสานการดำเนินงานตามขั้นตอน โดยแบ่งกระบวนการดำเนินงานออกเป็น ๔ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ การเตรียมการ คัดเลือกและยืนยันพื้นที่เป้าหมาย สร้างความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมจัดเตรียมข้อมูล แผนที่ บุคลากร และตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่

ระยะที่ ๒ การจัดทำแผน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลระบบน้ำ แหล่งน้ำ ความต้องการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร วิเคราะห์ Water Map และ Water Balance วิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาอาชีพ และจัดทำคลังโครงการ (Project Bank)

ระยะที่ ๓ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ นำโครงการจาก Project Bank มาจัดลำดับและพัฒนาความพร้อม จำแนกหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่และภารกิจ เพื่อดำเนินการด้านการสำรวจ ออกแบบ ซ่อมแซม เสริมศักยภาพ หรือพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำ รวมทั้งการพัฒนาเกษตรและอาชีพภายหลังมีระบบน้ำ

ระยะที่ ๔ การติดตามและประเมินผล ติดตามการใช้ประโยชน์จากระบบน้ำ ผลผลิต ต้นทุน รายได้ Productivity และ Water Productivity รวมทั้งระบบบริหารจัดการและบำรุงรักษา เพื่อนำผลกลับมาปรับปรุงแผนและ Project Bank ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่องการพัฒนาด้านองค์ความรู้และศักยภาพของหน่วย...

ของหน่วยดำเนินงานเพื่อให้การจัดทำแผนมีมาตรฐานและสามารถนำไปใช้ได้จริง สถาบันฯ ได้ร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาคีทางวิชาการ พัฒนาศักยภาพของอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปฏิบัติงาน ครอบคลุมองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ลุ่มน้ำ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) การตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม (Ground Check) การสำรวจและออกแบบการจัดทำประมาณการราคา และการเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบและแผนงานด้านทรัพยากรน้ำที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานมุ่งให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับตำบลและ Project Bank ที่สามารถนำไปใช้ร่วมกับส่วนราชการ สถาบันฯ และภาคีตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ มีใช้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบัญชีโครงการของสถาบันฯ เพียงหน่วยงานเดียว

ผลการจัดทำร่างแผนในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ปัจจุบันสถาบันฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ประมวลข้อมูลและจัดทำ ร่างแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล จำนวน ๕ ตำบล แล้วเสร็จ โดยใช้พื้นที่รับน้ำหรือพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) เป็นฐานในการวิเคราะห์ Water Map, Water Balance ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ และการจัดทำ Project Bank ร่างแผนแต่ละเล่มประกอบด้วย ๕ บท ได้แก่

บทที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานและบริบทพื้นที่

บทที่ ๒ การประเมินสถานการณ์และศักยภาพทรัพยากรน้ำ

บทที่ ๓ การวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของพื้นที่

บทที่ ๔ แผนหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการเกษตร

บทที่ ๕ แผนงาน โครงการ และคลังโครงการ (Project Bank)

ผลการจัดทำคลังโครงการ (Project Bank) ๙๗ โครงการ ใน ๖ กลุ่มงาน

สถาบันฯ ได้ประมวลความต้องการของพื้นที่จัดทำเป็น คลังโครงการ (Project Bank) รวมทั้งสิ้น ๑๔๑ โครงการ โดยจำแนกออกเป็น ๖ กลุ่มโครงการ เพื่อให้ส่วนราชการหยิบไปใช้ตามภารกิจ ดังนี้

๑. กลุ่มพัฒนาระบบฐานข้อมูลการใช้น้ำ ปรับปรุง Water Balance และพัฒนา

ฐานข้อมูล GIS

๒. กลุ่มจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

๓. กลุ่มฟื้นฟู/ซ่อมแซมแหล่งน้ำเดิม

๔. กลุ่มจัดการน้ำท่วม ภัยแล้ง และการระบายน้ำ

๕. กลุ่มงานด้านการเกษตรหลังมีน้ำ / เกษตรทฤษฎีใหม่

๖. กลุ่มพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ การจัดตั้งและพัฒนา “กลุ่มผู้ใช้น้ำ/

องค์กรผู้ใช้น้ำ”

จำนวนโครงการแบ่งตามรายตำบล

๑. ตำบลกาหลง (อ.ศรีสาคร) ๓๕ โครงการ

๒. ตำบลตะมะยูง (อ.ศรีสาคร) ๓๑ โครงการ

๓. ตำบลบาเราะห์ใต้ (อ.บาเจาะ) ๒๙ โครงการ

๔. ตำบลยี่งอ (อ.ยี่งอ) ๒๔ โครงการ

๕. ตำบลแว้ง (อ.แว้ง) ๒๒ โครงการ

เพื่อให้สามารถตรวจสอบความเชื่อมโยงตั้งแต่ ข้อเท็จจริง → สถานการณ์น้ำ →

ปัญหา → แนวทางแก้ไข → แผนงานและโครงการ ได้อย่างเป็นระบบสาระสำคัญของพื้นที่ดำเนินการและร่างแผนแต่ละตำบล สรุปได้ ดังนี้

๑. ตำบลกาหลง อำเภอสรีสาคร มีพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) ตามฐานแผนประมาณ ๓๔,๙๐๔ ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่รับน้ำย่อย ๓ พื้นที่ โดยใช้เป็นฐานในการจัดทำ Water Map และ Water Balance ทั้งนี้ ยังมีประเด็นรายละเอียดของ Polygon GIS ที่ต้องตรวจสอบยืนยันก่อนนำไปใช้ในชั้นสำรวจออกแบบและจัดทำ BOQ ร่างแผนให้มีความสำคัญกับการยืนยันข้อมูลพื้นที่และทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการน้ำตามลุ่มน้ำ และฤดูกาล การจัดการความเสี่ยงน้ำหลาก การฟื้นฟูระบบเดิม น้ำอุปโภคบริโภค น้ำใต้ดิน การเกษตรภายหลังมีน้ำ ตลอดจนระบบบริหารจัดการและบำรุงรักษา โดยมี Project Brief จำนวน ๓๕ รายการ

๒. ตำบลตะมะยูง อำเภอสรีสาคร มีพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) สำหรับการจัดทำแผนประมาณ ๒๑,๗๓๓ ไร่ หรือประมาณ ๓๔.๗๗ ตารางกิโลเมตร โดยใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ระบบน้ำของพื้นที่ ร่างแผนให้มีความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำตามลุ่มน้ำ การลดความเสี่ยงน้ำป่าและน้ำหลาก การสร้างความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค การฟื้นฟูระบบเดิม และการพัฒนาใหม่เฉพาะพื้นที่ที่พิสูจน์ความจำเป็น โดยเชื่อมโยงการพัฒนาเกษตรกับ Productivity และ Water Productivity มี Project Brief จำนวน ๓๑ รายการ

๓. ตำบลยี่งอ อำเภอเมือง มีพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) ตามฐานวิเคราะห์ประมาณ ๑๑,๖๑๙ ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่รับน้ำหลัก ๓ พื้นที่ ได้แก่ ลุ่มน้ำคลองยี่งอ ๒,๘๖๘ ไร่ ลุ่มน้ำคลองบูแม ๑,๗๕๗ ไร่ และลุ่มน้ำจาเราะกาแระ ๖,๙๙๔ ไร่ ทั้งนี้ ยังมีพื้นที่ลุ่มน้ำคลองทานะอีก ๑,๑๒๖ ไร่ ที่ปรากฏในแผนที่ แต่ยังไม่รวมอยู่ในฐานคำนวณและต้องตรวจสอบ GIS เพิ่มเติม ร่างแผนมุ่งใช้ระบบและทรัพยากรน้ำเดิมให้เต็มศักยภาพก่อนการลงทุนใหม่ ให้มีความสำคัญกับน้ำอุปโภคบริโภค การฟื้นฟูระบบชำรุด การบริหารน้ำตามฤดูกาล การระบายน้ำ การเกษตรภายหลังมีน้ำ และระบบ O&M มี Project Brief จำนวน ๒๔ รายการ

๔. ตำบลบาเรใต้ อำเภอบาเจาะ ใช้พื้นที่ลุ่มน้ำคลองลือมูเป็นพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) หลักประมาณ ๒๐,๕๖๘ ไร่ หรือประมาณ ๓๒.๙๑ ตารางกิโลเมตร เพื่อเป็นฐานในการวิเคราะห์ระบบน้ำของแผน ร่างแผนให้มีความสำคัญกับการจัดการน้ำหลากและน้ำท่วมขัง พื้นที่พรุและดินเปรี้ยว น้ำอุปโภคบริโภค การฟื้นฟูอาคารและทางน้ำ การบริหารน้ำตามฤดูกาล การเกษตรภายหลังมีน้ำ การพัฒนาใหม่ตามความจำเป็น และระบบ O&M มี Project Brief จำนวน ๒๙ รายการ

๕. ตำบลแว้ง อำเภอแว้ง กำหนดพื้นที่ดำเนินการ (Working Area) ตามฐานแผนประมาณ ๑๓,๕๕๐ ไร่ ประกอบด้วย Area ๑ จำนวน ๑๐,๒๕๗ ไร่ และ Area ๒ จำนวน ๓,๒๙๓ ไร่ รวมประมาณ ๒๑.๖๘ ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้ ตัวเลข Working Area ดังกล่าวยังแตกต่างจากตัวเลขในคำอธิบายแผนที่ GIS ซึ่งระบุพื้นที่รวม ๑๗,๗๖๖ ไร่ จึงต้องตรวจสอบ Polygon GIS ในชั้นพัฒนารายละเอียดต่อไป ร่างแผนให้มีความสำคัญกับการคืนประสิทธิภาพระบบน้ำเดิม การบริหารน้ำตามฤดูกาล การฟื้นฟูระบบประปาและอาคารชลศาสตร์ การพัฒนาเกษตร การวัด Productivity/Water Productivity และการมีผู้รับผิดชอบดูแลระบบอย่างต่อเนื่อง มี Project Brief จำนวน ๒๒ รายการ

การจัดทำ Project bank เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำ Project Bank จากแผนที่ทั้ง ๕ ตำบล ไปใช้ได้สะดวกยิ่งขึ้น สถาบันฯ จะจัดทำบัญชีสรุปโครงการเพื่อการบูรณาการตามภารกิจของหน่วยงาน (Project Portfolio) โดยจำแนกโครงการตามประเภทงาน ความสำคัญ ขนาด ระดับความพร้อม หน่วยงานตามภารกิจ และขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อ ทั้งนี้ หากโครงการยังขาดข้อมูล พิกัด ผู้รับประโยชน์ สิทธิในพื้นที่แบบ หรือรายละเอียดทางวิศวกรรมที่จำเป็น จะมีการเพิ่มเติม ปรับปรุง จัดลำดับ และเปลี่ยนสถานะความพร้อมของโครงการได้ตามข้อมูล ผลการสำรวจออกแบบการดำเนินงานของหน่วยงาน และสถานการณ์ของพื้นที่

แผนกลางของพื้นที่ มิได้กำหนดให้สถาบันฯ เป็นหน่วยดำเนินการหรือเป็นแหล่งงบประมาณสำหรับทุกโครงการ หน่วยงานที่เป็นคณะอนุกรรมการฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคี สามารถนำโครงการ ใน Project Bank ที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจ ไปตรวจสอบรายละเอียด ความพร้อมเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่

๑) แผนพัฒนาท้องถิ่นและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) แผนพัฒนาอำเภอ

๓) แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

๔) แผนปฏิบัติราชการ แผนงาน และคำของบประมาณของส่วนราชการตามภารกิจ

๕) ระบบและแผนงานด้านทรัพยากรน้ำที่เกี่ยวข้อง

๖) ช่องทางงบประมาณหรือแหล่งสนับสนุนอื่นที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ของแต่ละหน่วยงาน

การพัฒนาโครงการเป้าหมายเพื่อรองรับงบประมาณที่กรมทรัพยากรน้ำอุดหนุน ให้สถาบันฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ สถาบันฯ ได้ดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบลในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมจำนวน ๑๑ ตำบล และในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ จะดำเนินการจัดทำข้อเสนอโครงการซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๑ จำนวนเป้าหมายรวม ๓๑ โครงการ โดยสถาบันฯ จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทบทวน Project Bank เพื่อคัดเลือกโครงการที่เหมาะสมกับช่องทางดังกล่าว และพัฒนาความพร้อมของโครงการ โดยครอบคลุม

- การทบทวนปัญหา ความจำเป็น และยืนยันความต้องการของประชาชน
- การตรวจสอบพื้นที่ พิกัด สถานะทรัพยากร และสิทธิการใช้พื้นที่
- การทบทวนจำนวนครัวเรือน พื้นที่ และกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์
- การสำรวจและออกแบบ จัดทำแบบแปลน ปริมาณงาน และประมาณการราคา ปร.๔ และปร.๕
- การกำหนดระบบบริหารจัดการและบำรุงรักษาภายหลังโครงการแล้วเสร็จ
- การส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำและการพัฒนาองค์กรผู้ใช้น้ำตามความเหมาะสม
- การจัดทำแนวทางการใช้ประโยชน์จากน้ำเพื่อการเกษตรและอาชีพ และ
- การจัดเก็บข้อมูลเพื่อประเมิน Productivity และ Water Productivity

ทั้งนี้ เป้าหมาย ๓๑ โครงการเป็นเพียงหนึ่งในช่องทางของการนำ Project Bank ไปสู่ การดำเนินงาน ภายใต้งบประมาณที่กรมทรัพยากรน้ำอุดหนุนให้สถาบันฯ ส่วนโครงการอื่นใน Project Bank ยังคงสามารถพัฒนาและเชื่อมโยงเข้าสู่แผนงานและงบประมาณของหน่วยงานหรือแหล่งงบประมาณอื่นได้ ตามภารกิจและระดับความพร้อมของโครงการ

การดำเนินงานพื้นที่เป้าหมาย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ สถาบันฯ มีกรอบดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ เป้าหมายใหม่ในภาคใต้ โดยพื้นที่รวม ๒๑ อปท. ประกอบด้วยพื้นที่เดิม ๑๑ แห่ง และพื้นที่ใหม่ ๑๐ แห่ง ในขั้นนี้เห็นควรให้สถาบันฯ ดำเนินการประสานจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ คัดเลือก และยืนยันพื้นที่เป้าหมาย รวมทั้งเตรียมข้อมูล และสร้างความเข้าใจ กับพื้นที่ก่อนเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนตามขั้นตอนสำหรับพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวนและรายชื่อองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป้าหมายในปี ๒๕๗๐ จะพิจารณาจากความจำเป็น ศักยภาพ ความพร้อมของพื้นที่และ ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้พื้นที่เป้าหมายและรายละเอียดการดำเนินงานที่ชัดเจนแล้ว ให้สถาบันฯ นำเสนอผลการคัดเลือกและแนวทางดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการฯ ในการประชุมครั้งต่อไป

/ข้อพิจารณา...

ข้อพิจารณาของที่ประชุม

๑. นายอนิรุทธิ์ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนราธิวาส ประธานในที่ประชุม ได้แสดงความคิดเห็นและข้อสังเกต/แนวทางในการปฏิบัติงานสำคัญ ดังนี้

๑.๑ ความสำคัญของการจัดตั้ง “กลุ่มผู้ใช้น้ำ” และการบริหารจัดการน้ำ เน้นย้ำว่าการมีแหล่งน้ำอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อวางกติกาในการแบ่งปันน้ำอย่างเป็นธรรม ยกตัวอย่างปัญหาจริงในพื้นที่อำเภอศรีสาคร (ตำบลกาหลง) ที่มีการร้องเรียนกรณีสวนทุเรียน ซึ่งเกษตรกรต้นน้ำดึงน้ำไปใช้ตลอดทั้งวันทั้งคืนจนกระทั่งเกษตรกรปลายน้ำไม่มีน้ำใช้ การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำจะช่วยบริหารจัดการโดยแบ่งช่วงเวลาและจัดเวรยามปล่อยน้ำได้ ยกตัวอย่างแนวคิดการประหยัดน้ำ เช่น ในศูนย์บำบัดยาเสพติดที่มีค่าน้ำประปาสูง หากทำรางระบายน้ำและวางถังเก็บน้ำฝนไว้ใช้ จะช่วยประหยัดงบประมาณและใช้น้ำได้อย่างคุ้มค่า

๑.๒ ในปี ๒๕๗๐ มีการขยายพื้นที่เป้าหมายโดยทำแผนน้ำระดับตำบล จาก ๕ ตำบล นำร่อง เพิ่มเป็น ๑๐ ตำบล ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓ การบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อไม่ให้แผนเป็น “เสือกระดาษ” ในการขอมติเห็นชอบร่างแผนน้ำทั้ง ๕ ตำบล เน้นย้ำข้อสังเกตว่า การเห็นชอบต้องหมายถึงทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (เช่น กรมพัฒนาที่ดิน, เกษตร, ปศุสัตว์, ประมง, สหกรณ์) ต้องร่วมกันขับเคลื่อนและรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และไม่ปล่อยให้เป็นภาระของ อปท. เพียงอย่างเดียวชี้ว่า “น้ำ” เป็นเพียงสารตั้งต้นเมื่อพัฒนาเรื่องน้ำแล้ว หน่วยงานด้านดินและส่งเสริมอาชีพต้องเข้ามาต่อยอดทันที เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้ประชาชน โดยเน้นย้ำว่า อย่าให้แผนงานนี้เป็นเพียง “เสือกระดาษ” ที่อยู่แค่ในเล่มแผน แต่ต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๒. นายปรีชา นวลน้อย ผู้เชี่ยวชาญสถาบันฯ ได้กล่าวเสริมในที่ประชุม ดังนี้

๒.๑ การจัดทำแผนน้ำและเกษตรกรรมระดับตำบล ได้ลงพื้นที่ร่วมกับประชาชนและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านน้ำและอาชีพ เพื่อยืนยันปัญหาและความต้องการหลังส่งรายละเอียดโครงการ และเอกสารที่จำเป็นต้องพิจารณาเพิ่มเติมก่อนเสนอขอรับสนับสนุนงบประมาณ ตามขั้นตอนและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๒ การบันทึกข้อมูลและการนำแผนไปใช้ ผากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้บันทึกข้อมูลโครงการทั้งหมดเข้าสู่ระบบ Thai Water Plan พร้อมทั้งนำแผนไปประสานขอสนับสนุนงบประมาณจาก อบจ. งบฟังก์ชันส่วนราชการ หรือป้องกันภัยแล้งและน้ำท่วม (ปภ.) เช่น งานชุดลอกระบายน้ำ

๓. นายอนุรักษ์ ธีรโชติ ผู้เชี่ยวชาญสถาบันฯ ได้กล่าวเสริมในที่ประชุม

๓.๑ ข้อสังเกตเรื่องสิ่งก่อสร้างล่วงล้ำลำน้ำ (เขื่อนป้องกันตลิ่งพัง) ผากสำนักงานจังหวัดนราธิวาสและสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนราธิวาส ในฐานะคณะกรรมการสิ่งก่อสร้างล่วงล้ำลำน้ำ ให้ช่วยดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่จากกรมเจ้าท่าให้ถูกต้องเรียบร้อยก่อนเริ่มสร้าง เพื่อป้องกันปัญหาการถูกฟ้องร้องย้อนหลังเหมือนในอดีต

๓.๒ การตรวจสอบสิทธิ์และพิกัตที่ดิน ได้เชิญกรมป่าไม้และนิคมลงไปจับพิกัตพื้นที่จริงร่วมกัน เพื่อป้องกันปัญหาโครงการไปทับซ้อนในเขตป่าไม้ หรือที่ดินสาธารณะ

๓.๓ การจัดตั้ง “องค์กรผู้ใช้น้ำ” และกติกากการแบ่งปันน้ำ เน้นย้ำว่าทุกโครงการน้ำที่สถาบันฯ ร่วมทำ จะต้องมีการจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำขึ้นทะเบียนออนไลน์กับ สทช. โดยมีมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เป็นพี่เลี้ยงเพื่อวางกติกาแบ่งปันน้ำอย่างเป็นธรรม ป้องกันปัญหาเกษตรกรต้นน้ำสูบน้ำไปใช้จนเกษตรกรปลายน้ำไม่มีน้ำใช้

/๓.๔ บทบาท...

๓.๔ บทบาทการเติมเต็มของสถาบันฯ และการสร้างตำบลต้นแบบ สถาบันฯ ทำหน้าที่ประสานและเติมเต็มให้หน่วยงานหลัก โดยมุ่งหวังให้ ๕ ตำบลนำร่องประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง เพื่อกระตุ้นให้ตำบลอื่น ๆ เกิดความพร้อมและอยากเข้าร่วมในระยะถัดไป

๔. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ได้กล่าวเสริมในที่ประชุม ดังนี้

๔.๑ เห็นด้วยว่าแผนน้ำทั้ง ๕ ตำบลเป็นประโยชน์ แต่ขอตั้งข้อสังเกตให้ตรวจสอบ พิกัดที่ตั้งโครงการและพื้นที่ประโยชน์สาธารณะของ อบต. ให้ชัดเจนก่อนทำ พร.๔/ปร.๕ หรือยื่นขออนุมัติ งบประมาณ เพื่อป้องกันปัญหาการทับซ้อนสิทธิ์และการถูกรื้อเรียนให้รื้อถอนในภายหลัง

๔.๒ นอกจากทรัพยากรน้ำแล้ว “ทรัพยากรดิน” เป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มรายได้ เกษตรกร จึงเสนอให้นำข้อมูลพิกัดและประเภทดินของกรมพัฒนาที่ดินบรรจุลงในแผนน้ำของท้องถิ่นด้วย เพื่อจะได้ทราบว่าแต่ละพื้นที่เหมาะกับการปลูกพืชชนิดใดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔.๓ เสนอให้จัดทำรายละเอียดในคลังโครงการ (Project Bank) โดยจำแนก ให้ชัดเจนว่าโครงการใด อบต. เป็นผู้ขอและดำเนินการเอง หรือโครงการใดเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องให้ ส่วนราชการหลัก (เช่น กรมชลประทาน หรือ กรมโยธาธิการและผังเมือง) เป็นผู้ยื่นขอและรับผิดชอบ งบประมาณ

๕. สำนักงานจังหวัดนราธิวาส ชี้แจงว่าระบบแผนพัฒนาจังหวัดฉบับใหม่จะไม่สามารถ ปรับแก้แผนย่อยได้ทุกปีเหมือนในอดีต แนะนำให้ใส่ โครงการหลัก/ภาพรวม (เช่น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดเล็ก) และประเมินวงเงินงบประมาณภาพรวม บรรจุไว้ในเล่มแผนพัฒนาจังหวัด ๕ ปี ไว้ก่อน เมื่อถึง ปีงบประมาณรายปี อบต. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะสามารถดึงโครงการย่อยจาก Project Bank ไปขอรับ งบประมาณและขับเคลื่อนได้ทันทีโดยไม่ต้องขอแก้ไขเล่มแผนใหญ่ ๕ ปี และขอให้อปท.ทั้ง ๕ แห่ง ร่วมกับฝ่าย เลขาธิการจัดกลุ่มโครงการ กำหนดกรอบปีดำเนินงานและประมาณการวงเงินเพื่อใช้ประกอบการบรรจุ โครงการหรือในแผนพัฒนาจังหวัด และพัฒนารายละเอียดโครงการย่อยสำหรับแผนปฏิบัติการประจำปี

๖. นายปรีชา นวลน้อย ผู้เชี่ยวชาญฯ ได้กล่าวเสริม โดยฝากถึงสำนักงานจังหวัด นราธิวาสและสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนราธิวาส ในฐานะคณะกรรมการสิ่งก่อสร้างล่วงล้ำลำน้ำ ให้ช่วยเร่งรัดการขออนุญาตใช้พื้นที่จากกรมเจ้าท่าสำหรับโครงการประเภทเขื่อนป้องกันตลิ่งพัง เพื่อป้องกัน ปัญหาถูกฟ้องร้องย้อนหลัง และในส่วนเรื่องความแข็งแรงของอาคารขวางลำน้ำตาม พ.ร.บ. วิชาชีพวิศวกรรม

๗. ผู้อำนวยการสถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า สถาบันฯ จะเน้นเฉพาะ แหล่งน้ำขนาดเล็ก (ความจุไม่เกิน ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร) และมีช่างท้องถิ่นรวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านชลประทาน ร่วมกำกับดูแลแบบแปลนและมาตรฐานการซ่อมแซมอย่างใกล้ชิด

๘. นายอนุรักษ์ อีระโชติ ผู้เชี่ยวชาญฯ ได้เน้นย้ำข้อสังเกต ๒ ประการ คือ ๑) ทุกโครงการ ต้องจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำขึ้นทะเบียนออนไลน์กับ สทช. เพื่อกำหนดกติกาการใช้น้ำร่วมกัน และ ๒) ต้องรณรงค์ สร้างจิตสำนึกชุมชน ไม่ให้ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

๙. ประธานในที่ประชุม ได้สรุปมติและการกำชับในที่ประชุมว่า เห็นชอบในหลักการ ร่างแผนน้ำทั้ง ๕ ตำบล โดยให้พ่วงข้อสังเกตของคณะกรรมการทุกประเด็นไปปฏิบัติ เน้นย้ำว่าทุกหน่วยงาน (เกษตร, พัฒนาที่ดิน, ปศุสัตว์, ประมง, สหกรณ์, พัฒนาชุมชน) ต้องร่วมมือกันนำเรื่องนำไปต่อยอดพัฒนา ดินและส่งเสริมอาชีพ และกำชับในตอนท้ายว่า เมื่อพัฒนาแหล่งน้ำที่เป็นสารตั้งต้นแล้ว หน่วยงานส่งเสริม อาชีพต้องเข้าทันที เพื่อให้ออกมาเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนจริง อย่าปล่อยให้แผนงานอยู่แค่ ในเล่มเอกสาร

มติที่ประชุม

๑. เห็นชอบในหลักการ ร่างแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๕ ตำบล ได้แก่ ตำบลกาหลง ตำบลตะมะยูง ตำบลยิงอ ตำบลบาเร๊ะใต้ และตำบลแว้ง เพื่อใช้เป็นกรอบและเครื่องมือกลางในการบูรณาการการพัฒนาพื้นที่ด้านน้ำ การเกษตร อาชีพ และความยั่งยืน

๒. เห็นชอบมอบหมายหน่วยงานที่เป็นคณะอนุกรรมการฯ สำนักงานจังหวัด อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาแผนงาน และโครงการใน Project Bank ที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน เพื่อนำไปตรวจสอบรายละเอียด พัฒนาความพร้อม บรรจุในแผนงาน จัดทำคำของบประมาณตามช่องทาง และปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด แผนงานและงบประมาณของส่วนราชการ ระบบและแผนงาน ด้านทรัพยากรน้ำ ตลอดจนช่องทางงบประมาณอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์ และปฏิทินการจัดทำแผนและงบประมาณของแต่ละช่องทาง

๓. เห็นชอบมอบหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ๕ แห่ง นำร่างแผนดังกล่าวไปใช้ประกอบการจัดทำหรือทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น และร่วมตรวจสอบยืนยันข้อมูล พื้นที่ ผู้รับประโยชน์ สถานะทรัพยากร สิทธิในพื้นที่ และลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อพัฒนาความพร้อมสำหรับเข้าสู่กระบวนการดำเนินงานและการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

๔. เห็นชอบมอบหมายสถาบันปิดทองหลังพระฯ ร่วมกับสำนักงานจังหวัดนราธิวาส ทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานตามภารกิจ และหน่วยงานด้านแผนและงบประมาณ รวมทั้งปรับปรุง Project Bank ให้เป็นปัจจุบัน และร่วมกับพื้นที่พัฒนาความพร้อมของโครงการทั้งด้านข้อมูลผู้รับประโยชน์ สิทธิในพื้นที่ การสำรวจ และออกแบบ แบบแปลนและประมาณการราคา ปร.๔ และ ปร.๕ ระบบบริหารจัดการ กลุ่มหรือองค์กรผู้ใช้น้ำ ตลอดจนการพัฒนาเกษตรและอาชีพภายหลังมีระบบน้ำ โดยคำนึงถึง Productivity และ Water Productivity พร้อมทั้งคัดเลือกโครงการตามหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นเป้าหมายโครงการซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก จำนวน ๓๑ โครงการ ภายใต้ช่องทางงบประมาณที่กรมทรัพยากรน้ำอุดหนุนให้สถาบันฯ โดยไม่จำกัดการนำโครงการอื่นไปเชื่อมโยงกับแผนงานและงบประมาณจากแหล่งอื่นตามภารกิจและความพร้อมของโครงการ

๕. เห็นชอบในหลักการ ให้สถาบันฯ ดำเนินกระบวนการประสาน คัดเลือก และกำหนดพื้นที่เป้าหมายสำหรับจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนราธิวาส ภายใต้กรอบพื้นที่เป้าหมายใหม่ รวม ๑๐ ตำบลในพื้นที่ปฏิบัติการของสถาบันฯ ในภาคใต้ และให้นำผลการคัดเลือกพื้นที่พร้อมรายละเอียดการดำเนินงานเสนอคณะอนุกรรมการฯ ทราบหรือพิจารณาในครั้งต่อไป

๔.๒ โครงการสำรวจ ออกแบบ ซ่อมแซมแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมพัฒนาที่ดิน) และแนวทางการต่อยอดการบริหารจัดการน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่

นายณัฐพล จิระสกุลไทย ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้กล่าวรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการสำรวจ ออกแบบ ซ่อมแซมแหล่งน้ำของส่วนราชการที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมพัฒนาที่ดิน) ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ต่อที่ประชุมถึงเรื่องเดิม จังหวัดนราธิวาสได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานสำรวจ ออกแบบ และซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับอำเภอ เพื่อลงพื้นที่สำรวจแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน (พด.) ที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนรวม ๒๔ โครงการ ครอบคลุม ๑๐ อำเภอ

/๒๐ องค์กร...

๒๐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๘ จากผลการสำรวจในระยะแรก ได้จำแนกสถานะโครงการ ได้แก่

๑. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพร้อมรับถ่ายโอนภารกิจ จำนวน ๔ โครงการ
๒. สถานีพัฒนาที่ดินดำเนินการโอนภารกิจให้ อปท. แล้ว จำนวน ๒ โครงการ
๓. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์ซ่อมแซมร่วมกับสถาบันฯ จำนวน ๕ โครงการ
๔. ต้องซ่อมแซมตามแนวทางกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๕ โครงการ
๕. โครงการไม่มีสภาพการใช้งาน จำนวน ๓ โครงการ
๖. โครงการตั้งอยู่ในพื้นที่ส่วนราชการหรือพื้นที่ประชาชนที่ยังไม่มีเอกสารอุทิศ

จำนวน ๔ โครงการ

๗. โครงการมีการเปลี่ยนแปลงสภาพเดิมหรือมีหน่วยงานอื่นก่อสร้างทับพื้นที่เดิม

จำนวน ๑ โครงการ

๘. ไม่พบโครงการ จำนวน ๐ โครงการ

ผลการสำรวจและสถานะโครงการในภาพรวม ปัจจุบันการสำรวจพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการครบ ๒๔ โครงการ พื้นที่ ๑๐ อำเภอ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และจากการติดตามผล รวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ได้มีการปรับสถานะโครงการให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และความเหมาะสมในการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของสถาบันฯ โดยภายหลังการลงพื้นที่ตรวจสอบรายละเอียดเพิ่มเติม พบว่ามีโครงการที่สามารถปรับแนวทางดำเนินงานให้เหมาะสมขึ้น จำนวน ๓ โครงการ ได้แก่

๑) โครงการฝายน้ำล้น ตำบลมาโมง อำเภอสุคิริน เดิมกำหนดให้ซ่อมแซมตามแนวทางกรมพัฒนาที่ดิน เปลี่ยนเป็นซ่อมแซมร่วมกับสถาบันฯ ตามกระบวนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กตามแนวพระราชดำริ

๒) โครงการระบบส่งน้ำ ตำบลมาโมง อำเภอสุคิริน เดิมกำหนดให้ซ่อมแซมตามแนวทางกรมพัฒนาที่ดิน เปลี่ยนเป็น ซ่อมแซมร่วมกับสถาบันฯ

๓) โครงการสระเก็บน้ำ ตำบลปูลากาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ เดิมกำหนดซ่อมแซมร่วมกับสถาบันฯ เปลี่ยนเป็น ส่งมอบได้ทันที เนื่องจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาความพร้อมและ แนวทางการดำเนินงานใหม่ และประสงค์รับมอบไปดำเนินการด้วยงบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

ผลการซ่อมแซมโครงการตามแนวทางของสถาบันฯ ภายหลังการปรับสถานะ มีโครงการที่ดำเนินการซ่อมแซมร่วมกับสถาบันฯ รวม ๕ โครงการ ซึ่งได้ดำเนินการด้านเอกสาร การจัดซื้อวัสดุ และการเตรียมหน้างานตามขั้นตอนแล้ว โดย ณ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๙ มีโครงการดำเนินการแล้วเสร็จ ๓ โครงการ และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๒ โครงการ ดังนี้

ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๓ โครงการ

- (๑) โครงการสระเก็บน้ำยาโต๊ะ หมู่ที่ ๖ ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ
เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙ และดำเนินการแล้วเสร็จ
- (๒) โครงการสระเก็บน้ำตราแต๊ะ หมู่ที่ ๕ ตำบลบาโงสะโต อำเภอร่องแงะ
เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๙ และดำเนินการแล้วเสร็จ
- (๓) โครงการสระเก็บน้ำบาตง หมู่ที่ ๓ ตำบลบาตง อำเภอเรือเสาะ
เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙ และดำเนินการแล้วเสร็จ

/อยู่ระหว่าง...

อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๒ โครงการ

(๑) โครงการฝายน้ำล้นไอร์ปูลง หมู่ที่ ๗ ตำบลมาโมง อำเภอสู้คริน อยู่ระหว่างรอวัสดุอุปกรณ์และการประกอบประตูฝาย คาดว่าจะแล้วเสร็จปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๖๙

(๒) โครงการระบบส่งน้ำไอร์ปูลง หมู่ที่ ๗ ตำบลมาโมง อำเภอสู้คริน อยู่ระหว่างรอวัสดุอุปกรณ์ โดยมีกำหนดจัดส่งวัสดุได้ในช่วงปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๖๙

การสร้างการมีส่วนร่วมและกิจกรรมจิตอาสา จากการทำนงนงานซ่อมแซมตามแนวทางของสถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของพื้นที่ โดยอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนผู้ได้รับประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะ “ราษฎรจิตอาสา” ควบคู่กับการสนับสนุนวัสดุและเครื่องจักรเท่าที่จำเป็นจากสถาบันฯ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นโครงการ สำหรับพื้นที่จังหวัดนราธิวาส นายบุญช่วย หอมยามเย็น ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส ได้ร่วมกิจกรรมจิตอาสา ณ โครงการสระเก็บน้ำบ้านยาโต๊ะ หมู่ที่ ๖ ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ อันเป็นการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมระหว่างจังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ กิจกรรมดังกล่าวมีความสำคัญในเชิงกระบวนการ เพราะทำให้ประชาชนไม่ได้เป็นเพียง “ผู้รับประโยชน์” จากโครงการแต่เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การซ่อมแซมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญต่อการดูแลรักษาแหล่งน้ำในระยะยาว

ประโยชน์ของการดำเนินงานต่อส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
การดำเนินโครงการร่วมกับสถาบันฯ มีประโยชน์มากกว่าการซ่อมแซมโครงสร้างทางกายภาพ โดยสามารถสรุปได้ ๕ ประการ ดังนี้

๑) ทำให้ทรัพยากรของรัฐที่มีอยู่เดิมกลับมาใช้ประโยชน์ได้แหล่งน้ำหลายแห่งก่อสร้างมานานและชำรุด หากไม่มีการซ่อมแซม ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่พร้อมรับภัยโอน การซ่อมแซมจึงเป็นการนำทรัพยากรและงบประมาณที่รัฐได้ลงทุนไว้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ต่อประชาชนอีกครั้ง

๒) ช่วยแก้ “ช่องว่างก่อนการถ่ายโอน” ทำให้ส่วนราชการเจ้าของทรัพยากรสามารถส่งมอบโครงการที่มีสภาพพร้อมใช้งาน ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการกิจที่มีความชัดเจน มีข้อมูลแบบรายการ และสภาพโครงสร้างที่พร้อมบริหารจัดการต่อไป

๓) พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอปท. เข้ามามีบทบาทตั้งแต่การสำรวจ ออกแบบ ถอดแบบ จัดทำประมาณการ ควบคุมงาน ตรวจรับวัสดุ และประเมินจำนวนประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ จึงเป็นการพัฒนาความสามารถของ อปท. ในการบริหารจัดการแหล่งน้ำ ไม่ใช่เพียงรับมอบทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดโครงการ

๔) สร้างความเป็นเจ้าของร่วมของประชาชนกระบวนการประชาคมและราษฎรจิตอาสา ช่วยให้ผู้ใช้น้ำเข้าใจระบบน้ำตั้งแต่ต้น เกิดความผูกพันกับทรัพยากร และเอื้อต่อการจัดตั้งกลไกผู้ใช้และระบบดูแลรักษาภายหลังโครงการ

๕) เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาน้ำไปสู่การพัฒนาอาชีพเมื่อแหล่งน้ำกลับมาใช้ประโยชน์ได้แล้ว จำเป็นต้องพัฒนาต่อจาก “มีน้ำ” ไปสู่ “บริหารน้ำเป็น” และ “ใช้น้ำสร้างรายได้” หรือ “พัฒนาคุณภาพชีวิต” เพื่อให้การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานน้ำเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง

แนวทางการดำเนินงานระยะต่อไป : จาก “ซ่อมแหล่งน้ำ” สู่ “ระบบน้ำและเกษตรที่ยั่งยืน” เพื่อให้การดำเนินงานไม่สิ้นสุดเพียงการซ่อมแซมและส่งมอบทรัพย์สิน เห็นควรพัฒนารูปแบบการดำเนินงานต่อเนื่องเป็นห่วงโซ่ “ซ่อมแหล่งน้ำ → ถ่ายโชน → จัดตั้งผู้ใช้ → วางแผนบริหารน้ำ → พัฒนาเกษตรและอาชีพ → ดูแลรักษาอย่างยั่งยืน”

จากข้อมูลเบื้องต้นของโครงการทั้ง ๕ แห่ง สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อยอดได้ ดังนี้

โครงการ	ที่ตั้ง	ผู้รับประโยชน์ตามบัญชีโครงการ	แนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาต่อยอด
๑. สระเก็บน้ำยาโตะ	บ้านยาโตะ หมู่ที่ ๖ ตำบลบาเรเหนือ อำเภอบาเจาะ	๑๐๖ ครัวเรือน ๓๕ ไร่	ปัจจุบันใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร โดยมีปาล์มน้ำมันเป็นพืชสำคัญ เห็นควรสำรวจระบบการใช้น้ำและการผลิตของเกษตรกร เชื่อมโยงหน่วยงานด้านการเกษตรและพัฒนาที่ดิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต
๒. สระเก็บน้ำตราแต๊ะ	บ้านตราแต๊ะ หมู่ที่ ๕ ตำบลบาโงสะโต อำเภอระแงะ	๔๓ ครัวเรือน ๑๒๘ ไร่	ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร โดยมีปาล์มน้ำมันเป็นพืชสำคัญ เห็นควรจัดทำข้อมูลการใช้น้ำเพื่อการผลิต วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ และเชื่อมโยงหน่วยงานด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่และต่อหน่วยน้ำ
๓. สระเก็บน้ำบาดง	บ้านบาดง หมู่ที่ ๓ ตำบลบาดง อำเภอรีโอเสา	๕๐๐ ครัวเรือน ๑๐๐ ไร่	มีการใช้ประโยชน์ด้านการเลี้ยงปลา และเริ่มมีการรวมกลุ่มประชาชน เห็นควรพัฒนากิจกรรมประมงหรือเกษตรผสมผสานที่เหมาะสมกับศักยภาพน้ำ รวมทั้งประสานหน่วยงานประมงและหน่วยงานด้านการเกษตรสนับสนุนองค์ความรู้ การบริหารจัดการ และการเชื่อมโยงตลาด

โครงการ	ที่ตั้ง	ผู้รับประโยชน์ ตามบัญชีโครงการ	แนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาต่อยอด
๔. ฝายน้ำล้น ไอร์ปูลง	บ้านไอร์ปูลง หมู่ที่ ๗ ตำบลมาโมง อำเภอสุคีริน	๑๐๐ ครัวเรือน ๕๐ ไร่	มีการใช้ประโยชน์ทั้งด้านอุปโภคบริโภคและการเกษตร โดยมีทุเรียนเป็นพืชสำคัญ เห็นควรวิเคราะห์ความต้องการใช้น้ำระหว่างครัวเรือนและพื้นที่การเกษตร และเชื่อมโยงการพัฒนาทุเรียนคุณภาพ การจัดการน้ำในสวน การลดต้นทุน และการเพิ่ม Productivity และ Water Productivity
๕. ระบบส่งน้ำ ไอร์ปูลง	บ้านไอร์ปูลง หมู่ที่ ๗ ตำบลมาโมง อำเภอสุคีริน	๒๑๐ ครัวเรือน ๑๐๐ ไร่	มีการใช้ประโยชน์ทั้งด้านอุปโภคบริโภคและการเกษตร โดยมีทุเรียนเป็นพืชสำคัญ เห็นควรพิจารณาระบบส่งน้ำร่วมกับฝายน้ำล้นไอร์ปูลงในภาพรวมของพื้นที่ ตั้งแต่แหล่งน้ำต้นทุน การกระจายน้ำ ไปจนถึงพื้นที่เกษตร เพื่อให้สามารถวางแผนการใช้น้ำและการพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยรวมโครงการทั้ง ๕ แห่ง มีผู้รับประโยชน์ตามบัญชีรายการโครงการรวม ๙๕๙ ครัวเรือน และพื้นที่รับประโยชน์รวม ๔๑๓ ไร่ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงการฝายน้ำล้นไอร์ปูลงและโครงการระบบส่งน้ำไอร์ปูลง อยู่ในพื้นที่บ้านไอร์ปูลงเช่นเดียวกัน จึงควรตรวจสอบรายละเอียดผู้รับประโยชน์และพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มเติม เพื่อให้ข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนและประเมินผลในระยะต่อไปมีความถูกต้องและไม่ซ้ำซ้อน แนวทางดังกล่าวจะทำให้สามารถติดตามการพัฒนาเป็นห่วงโซ่ตั้งแต่ “ซ่อมแหล่งน้ำ → ส่งมอบ → บริหารจัดการ → ใช้ประโยชน์ → พัฒนาอาชีพ → เกิดรายได้ → ดูแลรักษาได้อย่างยั่งยืน” และใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานและขยายผลไปยังพื้นที่อื่นต่อไป

ข้อพิจารณาของที่ประชุม

๑. ผู้อำนวยการสถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้กล่าวชี้แจงและให้ข้อมูลเพิ่มเติมต่อที่ประชุมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑.๑ ตามมติคณะกรรมการสถาบันฯ เห็นว่าในการถ่ายโอนแหล่งน้ำให้เป็นไปตามเป้าหมายของพรบ. ตรวจสอบอำนาจให้แก่อปท. การเร่งรัดถ่ายโอนแหล่งน้ำ ภายใน ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๙ สำหรับโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีความพร้อมรับถ่ายโอนได้ทันทีโดยไม่ต้องซ่อมแซม

๑.๒ แนวทางการจัดสรรงบประมาณซ่อมแซมของกรมพัฒนาที่ดินในส่วน of โครงการที่ อปท. ร้องขอให้กรมพัฒนาที่ดินซ่อมแซมให้สมบูรณ์ก่อนรับถ่ายโอน อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินมีความพร้อมที่จะสนับสนุนงบประมาณลงมาซ่อมแซม โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) รับเป็นนโยบายที่จะนำเรื่องนี้เสนอต่อคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสำหรับซ่อมแซมแหล่งน้ำกลุ่มนี้

๑.๓ การแก้ไขปัญหาที่ตั้งแหล่งน้ำในพื้นที่ซ้ำซ้อน สำหรับโครงการที่มีปัญหาเรื่องสถานที่ตั้ง เช่น สร้างอยู่ในที่ส่วนราชการ ที่สงวนหวงห้าม หรือที่ดินเอกชน สถาบันฯ ได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเสนอต่อคณะกรรมการกระจายอำนาจเพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาเป็นรายกรณีไป

๑.๔ กรอบขนาดโครงการและมาตรฐานการดำเนินงานวิศวกรรม กรอบขนาดโครงการและมาตรฐานการดำเนินงานวิศวกรรม สถาบันฯ จะรับดำเนินการเฉพาะแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีปริมาตรกักเก็บไม่เกิน ๒ ล้านลูกบาศก์เมตร และเป็นการซ่อมแซมคืนสภาพเดิมเท่านั้น การดูแลแบบแปลน ทำ ปร.๔/ปร.๕ และcumงานซ่อมแซม จะใช้กองช่าง/นายช่างของ อบท. ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านชลประทานดูแลอย่างใกล้ชิด ส่วนโครงการขนาดใหญ่เกิน ๒ ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของส่วนราชการหลัก (กรมชลประทาน, กรมโยธาธิการฯ, กรมทรัพยากรน้ำ)

๑.๕ การบูรณาการวิเคราะห์ดินและสิ่งแวดล้อม (MOU) สถาบันฯ ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน โดยทุกโครงการที่สถาบันฯ ลงไปทำ กรมพัฒนาที่ดินจะจัดส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เก็บตัวอย่างดิน วิเคราะห์ค่าธาตุอาหารพืช และค่าความเป็นกรด - ด่าง เพื่อให้เหมาะกับการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร รวมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อม สถาบันฯ ได้ทำ MOU ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในพื้นที่ต้นน้ำทุกแห่ง

๒. นายอนิรุทธิ์ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนครราชสีมา ประธานในที่ประชุม ได้แสดงความคิดเห็นและมอบแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมไว้ ๒ ประเด็นหลัก ดังนี้

๒.๑ ประธานรับทราบสรุปสถานะการสำรวจแหล่งน้ำ ๒๔ โครงการ และผลการซ่อมแซมแหล่งน้ำ ๕ โครงการของกรมพัฒนาที่ดิน โดยให้นำผลสำเร็จนี้ไปประกอบการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายอื่น ๆ ในระยะถัดไป พร้อมทั้งเน้นย้ำให้มีการถอดบทเรียน โครงการสระเก็บน้ำบ้านยาโตะ (ตำบลบาระเหนือ อำเภอบาเจาะ) ซึ่งเป็นโครงการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาได้ลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมจิตอาสาด้วยตนเอง และให้รวบรวมข้อมูลเปรียบเทียบผลดีที่เกิดขึ้นระหว่าง “ก่อนซ่อม” กับ “หลังซ่อม” ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น มีพื้นที่ทำนาเพิ่มขึ้นกี่ไร่ หรือมีประชาชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นกี่ครัวเรือน เพื่อสรุปรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับทราบ

๒.๒ การเร่งรัดการถ่ายโอนแหล่งน้ำให้ อบท. กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ที่ซ่อมแซมแหล่งน้ำเสร็จสิ้นแล้ว เร่งรัดกระบวนการรับถ่ายโอนแหล่งน้ำให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๙ นี้ และมอบหมายให้ฝ่ายอำเภอ เข้าไปช่วยเร่งรัด ควบคุม และดูแลประสานงานร่วมกับท้องถิ่น เพื่อให้การส่งมอบและรับถ่ายโอนแหล่งน้ำสำเร็จตามกรอบเวลาที่กำหนด

มติที่ประชุม

๑. รับทราบผลการสำรวจและสถานะโครงการแหล่งน้ำขนาดเล็กของกรมพัฒนาที่ดินที่ยังไม่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒๔ โครงการ รวมทั้งผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงสถานะโครงการตามข้อเท็จจริงและความเหมาะสมของพื้นที่ และผลการดำเนินงานซ่อมแซมตามแนวทางของสถาบันฯ จำนวน ๕ โครงการ

๒. เห็นชอบในหลักการแนวทางการพัฒนาต่อยอดภายหลังมีระบบน้ำของโครงการทั้ง ๕ แห่ง โดยให้พิจารณาตามศักยภาพและการใช้ประโยชน์ของแต่ละพื้นที่ ทั้งด้านการเกษตร การประมง การอุปโภคบริโภค การจัดตั้งหรือพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำ และการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้เกิด Productivity และ Water Productivity ที่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม โดย มอบหมาย อำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โครงการ ร่วมกับหน่วยงานด้านการเกษตร ประมง พัฒนาที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำรวจและยืนยันความต้องการของประชาชน จัดทำหรือพัฒนาแผนการใช้ประโยชน์จากน้ำและแผนพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำต้นทุนและศักยภาพของพื้นที่ โดยให้สถาบันฯ ทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงหน่วยงานและแผนงานที่เกี่ยวข้อง

๓. เห็นชอบในหลักการให้นำข้อมูลและบทเรียนจากโครงการทั้ง ๕ แห่ง ไปประกอบการพิจารณาคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายสำหรับการจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบลในพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานของสถาบันฯ พื้นที่ภาคใต้ เพื่อเชื่อมโยงจากการพัฒนาแหล่งน้ำไปสู่การบริหารจัดการน้ำ การเกษตร อาชีพ และความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ

๔. เห็นชอบและขอความร่วมมือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการเร่งรัดถ่ายโอนโครงการด้านแหล่งน้ำที่มีความพร้อมสำหรับการดำเนินงานภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๙

๔.๓ แผนการดำเนินงานโครงการสำรวจ ชี้เป้าและจัดทำความพร้อมแหล่งน้ำ และโครงการซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก (กรมทรัพยากรน้ำ)

นายณัฐพล จิระสกุลไทย ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้กล่าวรายงานต่อที่ประชุมเกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกับ กรมทรัพยากรน้ำ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ สืบเนื่องจากการประชุมคณะอนุกรรมการประสานงานโครงการพัฒนาของสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ประจำจังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๙ ที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบในหลักการโครงการซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก จำนวน ๖ โครงการ เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ และเตรียมดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ ประกอบด้วย

๑. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมฝายเพื่อการเกษตรบ้านสัมปอ (ฝายที่ ๑) หมู่ที่ ๔ บ้านสัมปอ ๑ ตำบลเกาะเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
๒. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมฝายเพื่อการเกษตรบ้านสัมปอ (ฝายที่ ๒) หมู่ที่ ๔ บ้านสัมปอ ๒ ตำบลเกาะเยาะมาตี อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
๓. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมฝายเพื่อการเกษตรคลองวอนอ หมู่ที่ ๖ บ้านยะลุดงตูว ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
๔. โครงการก่อสร้างฝายถาวรเพื่อการเกษตร หมู่ที่ ๗ บ้านดุกูสุหร่า ตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส
๕. โครงการก่อสร้างฝายน้ำล้นคลองลูโป๊ะบาตู หมู่ที่ ๔ บ้านลูโป๊ะบาตู ตำบลตะมะยูง อำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
๖. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมฝายเพื่อการเกษตร ฝายกอตสาตู หมู่ที่ ๕ บ้านไอร์เจียะ ตำบลชากอ อำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ สถาบันฯ ได้รับการสนับสนุนจากกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อดำเนินงานด้านแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยสำหรับพื้นที่จังหวัดนราธิวาสมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ๒ ส่วนสำคัญ ได้แก่

๑) โครงการสำรวจ ชี้เป้า และจัดทำความพร้อมแหล่งน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อตรวจสอบสภาพปัจจุบันและออกแบบและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาในระยะต่อไป จากบัญชีเป้าหมายโครงการแหล่งน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่เป้าหมายสำหรับการสำรวจชี้เป้า จำนวน ๔๖ โครงการ ครอบคลุม ๔ อำเภอ ได้แก่

- อำเภอบาเจาะไอร้อง จำนวน ๖ โครงการ
- อำเภอเมืองนราธิวาส จำนวน ๒๒ โครงการ
- อำเภอยี่งอ จำนวน ๑๑ โครงการ
- อำเภอระแงะ จำนวน ๗ โครงการ

บัญชีตั้งต้นดังกล่าวมีข้อมูลเบื้องต้น เช่น ชื่อแหล่งน้ำ พิกัด ตำบล อำเภอ ความจุของแหล่งน้ำ จำนวนครัวเรือนและพื้นที่การเกษตรที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลบางรายการยังไม่สมบูรณ์หรือระบุเป็นศูนย์ จึงยังไม่ควรนำตัวเลขดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลรับรองขั้นสุดท้ายแต่ต้องตรวจสอบกับข้อเท็จจริงในพื้นที่อีกครั้งผ่านกระบวนการ Ground Check ดังนั้น ๗๖ โครงการในขั้นนี้จึงเป็น “บัญชีเป้าหมายสำหรับการตรวจสอบ” มิใช่บัญชีโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ซ่อมแซม ก่อสร้าง หรือสำรวจออกแบบแล้วทั้งหมด

๒) โครงการซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก จำนวน ๖ โครงการ เพื่อให้แหล่งน้ำสามารถกลับมาใช้ประโยชน์และเชื่อมโยงไปสู่การบริหารจัดการน้ำและการพัฒนาอาชีพของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการสำรวจ ชี้นำ และจัดทำความพร้อม การดำเนินงานมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แหล่งน้ำแต่ละแห่งมีข้อมูลที่ต้องการ สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ และทราบว่าโครงการอยู่ในสถานะใด รวมทั้งต้องดำเนินการอะไรเพิ่มเติมก่อนเข้าสู่ขั้นตอนพัฒนาต่อไป สาระสำคัญของการสำรวจประกอบด้วย

- ตรวจสอบชื่อโครงการ รหัสแหล่งน้ำ และพิกัดที่ตั้งให้ถูกต้องและไม่ซ้ำซ้อน
- ตรวจสอบสภาพแหล่งน้ำและสิ่งก่อสร้างในปัจจุบันว่ามีอยู่จริงและมีสภาพอย่างไร
- ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาและสาเหตุที่ทำให้แหล่งน้ำ

ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มศักยภาพ

- ตรวจสอบจำนวนครัวเรือน ประชาชน และพื้นที่การเกษตรที่ได้รับประโยชน์
- ตรวจสอบความจุ ปริมาณน้ำ หรือข้อมูลทางกายภาพที่จำเป็น
- ตรวจสอบสถานะพื้นที่ เอกสารสิทธิ การอนุญาตใช้พื้นที่ และข้อจำกัดด้าน

กฎหมายหรือระเบียบ

- ตรวจสอบสถานะการรวมกลุ่มหรือผู้ใช้น้ำ และแนวทางการบริหารจัดการแหล่งน้ำ
- จัดเก็บภาพถ่ายและหลักฐานประกอบ เพื่อให้หน่วยงานสามารถใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน

ในการดำเนินงาน

การใช้กลไกคณะทำงานระดับอำเภอชุดเดิมในการขับเคลื่อนงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีเอกภาพและต่อเนื่องจากผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เห็นควรใช้ คณะทำงานสำรวจ ออกแบบ และซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับอำเภอ ตามคำสั่งจังหวัดนราธิวาสที่ ๕๕๖๗/๒๕๖๘ ชุดเดิม เป็นกลไกหลักในการดำเนินงานในพื้นที่ การใช้กลไกชุดเดิมมีข้อดีสำคัญ คือ คณะทำงานมีประสบการณ์จากการสำรวจแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน มีความคุ้นเคยกับกระบวนการตรวจสอบข้อมูล การประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากระดับพื้นที่กลับมายังจังหวัดและหน่วยงานเจ้าของภารกิจได้ ทั้งนี้ หากองค์ประกอบหรือขอบเขตหน้าที่ตามคำสั่งเดิมยังไม่ครอบคลุมภารกิจของกรมทรัพยากรน้ำ ให้จังหวัดพิจารณาขยายเพิ่มเติมหรือเชิญผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมดำเนินงานตามความจำเป็น โดยยึดกลไกคณะทำงานชุดเดิมเป็นหลัก เพื่อไม่ให้เกิดคณะทำงานซ้ำซ้อน

การซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก จำนวน ๖ โครงการ แบ่งเป็นพื้นที่อำเภอบาเจาะ จำนวน ๔ โครงการ และอำเภอศรีสาคร จำนวน ๒ โครงการ มีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำสำหรับการเกษตรและการประกอบอาชีพของประชาชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของพื้นที่ควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำ

/ก่อนเริ่ม...

ก่อนเริ่มดำเนินโครงการให้มีการตรวจสอบความพร้อมของแต่ละพื้นที่อีกครั้ง ทั้งด้านสภาพแหล่งน้ำ ความเหมาะสมทางเทคนิค ความพร้อมของพื้นที่ จำนวนผู้ได้รับประโยชน์ และความพร้อมของประชาชนในการมีส่วนร่วม จากนั้นจัดประชาคมเพื่อยืนยันความต้องการและร่วมจัดทำแผนการซ่อมแซม ก่อนเข้าสู่กระบวนการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการดำเนินงานตามรูปแบบรายการที่กำหนด

กรอบโครงการปี ๒๕๗๐ กำหนดกระบวนการสำคัญตั้งแต่การประชุมคณะทำงานและประเมินความพร้อม การประชาคมและจัดทำแผนซ่อมแซม การดำเนินการซ่อมแซม การติดตามงาน ตลอดจนการประชาคมเพื่อจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งสะท้อนว่าโครงการไม่ได้กำหนดผลสำเร็จไว้เพียงการก่อสร้างหรือซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างเท่านั้น

การพัฒนาจาก “แหล่งน้ำ” ไปสู่ “ระบบบริหารจัดการน้ำ” เมื่อแหล่งน้ำได้รับการพัฒนาแล้ว เห็นควรจัดให้มีการสำรวจประชาชนและเกษตรกรผู้ใช้น้ำ ส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำตามความเหมาะสม พร้อมกำหนดกติกาการใช้และการดูแลรักษา เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งน้ำร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางดังกล่าวจะช่วยเปลี่ยนจากการมีเพียง “สิ่งก่อสร้างด้านน้ำ” ไปสู่การมี “ระบบบริหารจัดการน้ำของพื้นที่” ซึ่งมีทั้งผู้รับผิดชอบ ผู้ใช้น้ำ กติกา และแผนการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน

การเชื่อมโยงระบบน้ำสู่การเกษตรและอาชีพ สำหรับพื้นที่ภายหลังการซ่อมแซม ไม่ควรสิ้นสุดการดำเนินงานเมื่อแหล่งน้ำสามารถใช้งานได้แต่ควรให้หน่วยงานด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ พัฒนาที่ดิน พัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับประชาชนวิเคราะห์ศักยภาพของแต่ละพื้นที่ และจัดทำแผนการผลิตและพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน กรอบโครงการปี ๒๕๗๐ กำหนดให้พื้นที่ภายหลังการพัฒนาแหล่งน้ำมีการสร้างความเข้าใจกับเกษตรกร รวมทั้งพัฒนาอาชีพตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ และมีเป้าหมายให้เกิดองค์กรผู้ใช้น้ำและแผนการผลิตหลังมีน้ำ โดยผลลัพธ์ในระยะต่อไปต้องสามารถเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรน้ำกับผลผลิตและรายได้ รวมถึงการวัดผลผลิตภาพการใช้น้ำ หรือ Water Productivity ได้แนวทางการดำเนินงานจึงสามารถสรุปได้ว่า

สำรวจชี้เป้า → ตรวจสอบความพร้อม → สำรวจออกแบบ → จัดลำดับโครงการ → พัฒนา/ซ่อมแซมแหล่งน้ำ → จัดระบบผู้ใช้น้ำ → พัฒนาเกษตรและอาชีพ → ติดตามผลและความยั่งยืน

สาระสำคัญของการดำเนินงานจึงเป็นการสร้าง “วงจรการพัฒนาแหล่งน้ำ” ที่เชื่อมโยงตั้งแต่การมีข้อมูลที่ต้องการ ไปจนถึงการพัฒนาโครงการ การใช้ประโยชน์จากน้ำ และการสร้างผลลัพธ์ต่อประชาชนในพื้นที่

ข้อพิจารณาของที่ประชุม

นายอนิรุทธ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนราธิวาส ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวแสดงความคิดเห็น ให้ข้อสั่งการเน้นย้ำเรื่องการมีส่วนร่วมและการสละแรงงานของชุมชน โครงการซ่อมแซมของสถาบันปิตุโฆหลังพระฯ จะต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสละแรงงาน เพื่อให้เห็นคุณค่าของแหล่งน้ำนั้น และมอบหมายให้อำเภอลงไปช่วยขับเคลื่อนและเตรียมความพร้อมของชาวบ้านโดยอาจจัดในรูปแบบกิจกรรมจิตอาสาเมื่อเริ่มดำเนินโครงการ ในส่วนการสำรวจชี้เป้าและการต่อยอดส่งเสริมอาชีพหลังมีน้ำ เห็นชอบให้ใช้คณะทำงานสำรวจ ออกแบบ และซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับอำเภอกุดเดิม (ของปี ๒๕๖๙) ลงพื้นที่สำรวจชี้เป้าและจัดทำความพร้อมแหล่งน้ำ ๔๖ โครงการ ร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำและ สททช. และกำชับว่า ทุกโครงการน้ำจะต้องมีการต่อยอด โดยฝากให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง กรมปศุสัตว์ สถานีพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานอื่น ๆ ลงพื้นที่ไปร่วมพิจารณาว่าจะเข้ามาช่วยส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านได้อย่างไรเมื่อมีน้ำแล้ว

/มติที่ประชุม...

มติที่ประชุม

๑. เห็นชอบในหลักการ กรอบการดำเนินงานโครงการสำรวจ ซึ่เป้า และจัดทำความพร้อมแหล่งน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ตามบัญชีเป้าหมายจำนวน ๔๖ โครงการ โดยให้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและจัดทำความพร้อมของแหล่งน้ำก่อนพิจารณาดำเนินงานในขั้นต่อไป

๒. เห็นชอบให้ใช้คณะทำงานสำรวจ ออกแบบ และซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับอำเภอ ตามคำสั่งจังหวัดนราธิวาสที่ ๕๕๖๗/๒๕๖๘ ซึ่งใช้ดำเนินงานโครงการแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เป็นกลไกหลักในการสำรวจ ซึ่เป้า และจัดทำความพร้อมแหล่งน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ ทั้งนี้ หากมีความจำเป็น ให้จังหวัดพิจารณาขยายภารกิจเพิ่มเติมหรือเชิญผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมตามความเหมาะสม

๓. เห็นชอบให้โครงการซ่อมแซมและเสริมศักยภาพแหล่งน้ำชุมชนขนาดเล็ก จำนวน ๖ โครงการ เป็นพื้นที่เป้าหมายดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ โดยก่อนดำเนินการให้ตรวจสอบความพร้อมของพื้นที่ ความเหมาะสมทางเทคนิค ผู้ได้รับประโยชน์ และจัดประชาคมเพื่อทบทวนและยืนยันความต้องการของประชาชนให้ครบถ้วน และหากไม่พร้อมที่จะดำเนินการ ขอให้มีการเปรียบเทียบพื้นที่และพัฒนากระบวนการตามแนวทางที่โครงการกำหนด และนำมารายงานให้คณะอนุกรรมการทราบในการประชุมครั้งต่อไป พร้อมทั้งมอบหมายหน่วยงานด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์ พัฒนาที่ดิน พัฒนาชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันฯ สำรวจศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่โครงการ เพื่อจัดทำแนวทางการใช้ประโยชน์จากน้ำ การจัดตั้งหรือพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำ และแผนพัฒนาเกษตรและอาชีพภายหลังมีระบบน้ำ โดยคำนึงถึง Productivity และ Water Productivity ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

๔. มอบหมายสถาบันฯ ทำหน้าที่ประสานและอำนวยความสะดวก (Coordinator and Facilitator) สนับสนุนการจัดระบบบัญชีเป้าหมาย แบบสำรวจ การประมวลผลข้อมูล การติดตามความก้าวหน้า และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคณะทำงานระดับอำเภอ จังหวัด กรมทรัพยากรน้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้รับการยืนยันแล้วไปเชื่อมโยงกับแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเกษตรกรรมตามหลักทฤษฎีใหม่ระดับตำบลในพื้นที่เป้าหมายของสถาบันฯ ภาคใต้ ตลอดจนและแผนงานที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเสนอคณะอนุกรรมการฯ ในการประชุมครั้งต่อไป

๔.๔ โครงการพัฒนา Productivity ผลผลิตในในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ตามแผนปฏิบัติการ ของสถาบันฯ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๗๐

นายณัฏฐพล จิระสกุลไทย ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ สถาบันปิดทองหลังพระฯ ได้กล่าวรายงานรายละเอียดต่อที่ประชุมถึงทิศทางการดำเนินงานของสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ มุ่งต่อยอดจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาไปสู่การเพิ่ม ผลผลิตภาพ (Productivity) อย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับผลผลิต คุณภาพ ต้นทุน การใช้ทรัพยากร เทคโนโลยี การตลาด และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส มีประเด็นสำคัญที่ควรขับเคลื่อน จำนวน ๓ ด้าน ดังนี้

๑. การเพิ่มผลผลิตแตงโมปลอดภัยไพรวัน พื้นที่ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ เป็นพื้นที่ต้นแบบการผลิตแตงโมปลอดภัย โดยในปีที่ผ่านมาเครือข่ายมีเกษตรกร ๖๖ ราย พื้นที่ ๑๔๙ ไร่ และสามารถพัฒนาการจัดการปัญหาดินเปรี้ยว/ดินกรดจัด รวมถึงการผลิตและตลาดได้อย่างต่อเนื่อง โดยมี

ผลผลิตเฉลี่ยที่บันทึกไว้ประมาณ ๒,๖๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ กรอบแผนการดำเนินงานกำหนดทิศทางการยกระดับผลผลิตแต่ไม่ปลดปล่อยไปสู่ ๓,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ควบคู่กับการใช้โรงเรียนเกษตรกรในการถ่ายทอดการจัดการดิน น้ำ ระบบน้ำหยด และการเชื่อมโยงตลาดพรีเมียมและตลาดส่งออก

แนวทางดำเนินงานจึงควรมุ่งพัฒนาตลอดห่วงโซ่ ได้แก่ การจัดทำแผนการผลิตและแผนตลาด การพัฒนาโรงเรียนเกษตรกร การจัดการดินและน้ำ การพัฒนาแปลงต้นแบบและนวัตกรรม การผลิต การยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและระบบตรวจสอบย้อนกลับ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ตลอดจนการเชื่อมโยงตลาดล่วงหน้าและติดตามผลผลิต ต้นทุน และรายได้ของเกษตรกร ตัวชี้วัดของแผน ๖ ปีที่ผลผลิตเฉลี่ยไม่น้อยกว่า ๒,๘๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ พร้อมเกษตรกรยื่นขอรับรอง GAP ไม่น้อยกว่า ๒๐ ราย และผลผลิตที่สุ่มตรวจผ่านเกณฑ์ความปลอดภัย จึงควรใช้การติดตามผลเป็นลำดับจาก “มาตรฐานขั้นต่ำของโครงการ” ไปสู่ “เป้าหมายเชิงทิศทาง ๓,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่”

๒. การฟื้นฟูนาไร่และเพิ่มผลิตภาพข้าว การดำเนินงานปี ๒๕๗๐ มีเป้าหมายฟื้นฟูนาไร่ รักษาพื้นที่นาเดิม และอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นเมือง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้ โดยโครงการภาพรวมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กำหนดพื้นที่ฟื้นฟูนาไร่รวม ๒๐๐ ไร่ ซึ่ง ในส่วนจังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่บ้านคู ตาบลาเจาะ อำเภอบาเจาะ หรือพื้นที่เหมาะสมอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

กระบวนการพัฒนาครอบคลุมตั้งแต่การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร การเตรียมพื้นที่ ฟื้นฟูดินและระบบน้ำ การพัฒนาการผลิตเพื่อลดต้นทุนและใช้น้ำอย่างเหมาะสม การผลิต และอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมือง การแปรรูป และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ตัวชี้วัดของโครงการภาพรวมกำหนดให้พื้นที่นาเดิมสามารถเพิ่มผลผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองจากฐานเฉลี่ยประมาณ ๓๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เป็นไม่น้อยกว่า ๓๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ พร้อมทั้งพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองเพื่อเสนอขึ้นทะเบียน แปลงอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ และผลิตภัณฑ์ข้าวเพิ่มมูลค่า

สำหรับพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จึงควรให้ความสำคัญกับการนำพื้นที่นาไร่กลับมาใช้ประโยชน์ การจัดการดินและน้ำให้เหมาะสม ตลอดจนการสร้างระบบการผลิตที่สามารถติดตาม ผลผลิต ต้นทุน รายได้ และประสิทธิภาพการใช้น้ำ ได้อย่างต่อเนื่อง

๓. การยกระดับผลิตภาพทุเรียนคุณภาพ การพัฒนาทุเรียนคุณภาพในปี ๒๕๗๐ เป็นการต่อยอดจากเครือข่ายเดิมไปสู่การผลิตแบบแม่นยำและการปรับตัวต่อ Climate Change โดยโครงการภาพรวมครอบคลุม ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๓๖ กลุ่ม/เครือข่าย เกษตรกรรวม ๓๖๙ ราย

กิจกรรมสำคัญประกอบด้วย การถ่ายทอดเทคโนโลยีรองรับ Climate Change แก่เกษตรกรเป้าหมาย ๓๐๐ ราย การพัฒนาแปลงต้นแบบโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี การติดตามข้อมูลการผลิต และบริหารความเสี่ยง การพัฒนาทักษะตามแนวทาง “หนามเขียว ไม่อ่อน ไม่หนอน” การสร้างแปลงต้นแบบ และวิทยากรเกษตรกร ตลอดจนการยกระดับการคัดคุณภาพ การรวบรวมผลผลิต และการเชื่อมโยงตลาด

เป้าหมายสำคัญของโครงการมิใช่เพียงการเพิ่มปริมาณผลผลิต แต่ให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายทุเรียนตามเกณฑ์ “หนามเขียว ไม่อ่อน ไม่หนอน” ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของผลผลิตทั้งหมด เพิ่มสัดส่วนผลผลิตเกรดส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ จากปี ๒๕๖๙ และควบคุมปริมาณหนอนไม่เกินร้อยละ ๕ ของผลผลิต

สำหรับจังหวัดนราธิวาส จึงควรใช้เครือข่ายทุเรียนคุณภาพที่มีอยู่เป็นฐานในการบูรณาการหน่วยงานด้านการเกษตร สถาบันการศึกษา และภาคตลาด เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดการแปลง การควบคุมคุณภาพ การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาดที่เกษตรกรสามารถดำเนินการต่อได้ด้วยตนเอง

๔. แนวทางการติดตาม Productivity เพื่อให้สามารถประเมินผลการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม เห็นควรติดตามผลใน ๔ มิติสำคัญ ได้แก่ **ผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ → คุณภาพและมาตรฐาน → ต้นทุนและรายได้ → ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและความยั่งยืน** โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำ ควรเชื่อมโยงการติดตาม Productivity กับ Water Productivity เพื่อให้เห็นว่าการลงทุนด้านน้ำสามารถสร้างผลผลิต มูลค่า และรายได้แก่ประชาชนได้มากน้อยเพียงใด

ข้อพิจารณาของที่ประชุม

๑. นายเทอดศักดิ์ รัชฎาภรณ์ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ได้กล่าวให้ความเห็นชอบในหลักการ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพิ่มเติมต่อที่ประชุมใน ๔ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

(๑) การกำหนดพิกัด GIS และการสร้างแบรนด์แตงโมปลอดภัย สืบเนื่องจากแตงโมตากใบ ได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมากในพื้นที่บ้านโคกยามู ตำบลไพรวัน จึงเสนอให้สถาบันปิดทองหลังพระฯ ระบุพิกัด GIS และจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรรายแปลงให้ชัดเจน ว่ามีเกษตรกรกี่ราย พื้นที่เป้าหมายกี่ไร่ เพื่อระบุขอบเขตและแบรนด์สินค้าให้ชัดเจน จะช่วยป้องกันปัญหาการสวมสิทธิ์แบรนด์ปิดทองฯ และป้องกันการฉ้อโกงสินค้าไม่ได้มาตรฐาน (เช่น รสชาติความหวานไม่ถึง ๑๒ บริกซ์ หรือไม่ได้ปลอดสารพิษจริง) ซึ่งจะส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของสถาบันฯ

(๒) นโยบายการฟื้นฟูข้าวและอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง จากมติจากการประชุมผู้ตรวจกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่า นโยบายจุดเน้นของกระทรวงเกษตรฯ คือมอบหมายให้กรมการข้าว และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ดำเนินการอนุรักษ์และผลิต “พันธุ์ข้าวหอมกระดังงา” ให้เป็นพันธุ์ข้าวหลักสำหรับใช้ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

(๓) การพัฒนาทุเรียนคุณภาพและการทำระบบพิกัด GIS เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนมีการทำงานทับซ้อนกับกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่อยู่แล้ว และมีกลุ่มเกษตรกรใหม่ๆ เข้ามาเพิ่มขึ้น (เช่น ในพื้นที่อำเภอศรีสาคร) จึงเสนอให้จัดทำพิกัด GIS รายแปลง และทำรายชื่อเกษตรกรให้ชัดเจนว่าปลูกกี่ไร่ อยู่ที่อำเภอหรือตำบลใด เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามและควบคุมคุณภาพผลผลิต

(๔) การสนับสนุนการตรวจรับรองมาตรฐาน GAP มีความสำคัญกับพืชทุกชนิด รวมถึงประมงและปศุสัตว์ ไม่ได้จำกัดเฉพาะทุเรียน เนื่องจากหน่วยงานตรวจรับรอง (ศวพ.) มีบุคลากรและงบประมาณจำกัดในการลงตรวจแปลง จึงเสนอแนะและสอบถามความเป็นไปได้ว่า สถาบันฯ จะสามารถสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานบางส่วน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจรับรองมาตรฐาน GAP ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกแตงโมคุณภาพได้หรือไม่

๒. นายอนิรุทธ บัวอ่อน ปลัดจังหวัดนราธิวาส ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวถึงประเด็นการทำพิกัด GIS ซึ่งเห็นพ้องและเน้นย้ำความสำคัญของการจัดทำพิกัด GIS รายแปลงเพื่อป้องกันปัญหาการสวมสิทธิ์แบรนด์สินค้าคุณภาพของสถาบันฯ พร้อมกล่าวชื่นชมสถาบันฯ ที่มีอาสาสมัครลงพื้นที่ตรวจติดตามแปลงเกษตรกรในทุกขั้นตอนการผลิต (เช่น ทุเรียนมีขั้นตอนการตรวจถึง ๙ ขั้นตอน)

๓. นายภูเขียว ลอเซ็ง (ผู้ใหญ่บ้านโคกยามู ต.ไพรวัน อ.ตากใบ) ได้กล่าวถึงการขยายเครือข่ายแตงโมปลอดภัยไพรวัน ในปี ๒๕๖๐ ว่าจะร่วมมือกับ ๔ หมู่บ้านในตำบลไพรวัน ได้แก่ บ้านเกาะสวาด, บ้านตอนหลัง, บ้านสายขาว และบ้านโคกยามู เพื่อยกระดับเป็นเครือข่ายเกษตรปลอดภัยระดับตำบล

๔. ผู้แทนสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส ได้กล่าวว่าสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส จะลงตรวจแปลงเบื้องต้น แล้วส่งข้อมูลต่อให้ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส (ศวพ.) ลงตรวจรับรองมาตรฐาน GAP) ในส่วนข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรนั้น (ศวพ.) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและกำลังคนในการลงตรวจแปลง จึงเน้นการตรวจรับรอง GAP ให้กับพืชส่งออกเป็นหลัก (เช่น ทุเรียนไปจีน) ส่วนแตงโมที่เน้นบริโภคในประเทศ ผู้บริโภคมักไม่ได้เรียกร้องใบรับรอง GAP มากเท่าพืชส่งออก

/มติ...

มติที่ประชุม

๑. เห็นชอบในหลักการ แนวทางการพัฒนา Productivity ผลิภัณฑ์เป้าหมายในพื้นที่ จังหวัดนราธิวาส ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้แก่ แต่งโมเดลดภัย ข้าว และทุเรียนคุณภาพ โดยมุ่งเพิ่ม ผลิภาพควบคู่กับคุณภาพ การลดต้นทุน การพัฒนาตลาด และความยั่งยืน

๒. มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามภารกิจ ร่วมกับอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา ภาคเอกชน เกษตรกร และสถาบันฯ บูรณาการองค์ความรู้และการสนับสนุนที่จำเป็น เพื่อขับเคลื่อน การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป้าหมายตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่

๓. มอบหมายสถาบันฯ ประสานและติดตามผลการดำเนินงาน โดยให้มีข้อมูลฐานและตัวชี้วัด ด้านผลผลิต คุณภาพ ต้นทุน รายได้ และประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร เพื่อรายงานผลต่อคณะกรรมการฯ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาและขยายผลในระยะต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

ผู้อำนวยการสถาบันฯ เชิญคณะกรรมการสถาบันฯ เยี่ยมชมนิทรรศการผลการพัฒนา บ้านโคกยามู บริเวณหน้าห้องประชุม เพื่อให้กำลังใจและข้อคิดเห็นแก่ผู้แทนชุมชนในการเตรียมการนำเสนอ ผลงานในเวทีระดับประเทศ

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๐ น.

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจรายงานการประชุม
(นางสาวสติหาสมะ แวนาแว)

พนักงานสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจรายงานการประชุม
(นายณัฐพล จิระสกุลไทย)

ผู้จัดการสำนักงานปฏิบัติการภาคใต้

สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจรายงานการประชุม
(นางเบญจาทิพย์ ชูดำ)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด

ภาพการประชุม

